NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

פרייז 15 גראשען

10 זייטן

נייער פאלקסבלאט

14־טער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג פ' וויש ג' טבת תרצ"ז | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | Łódź, Czwartek, 17 grudnia 1936 | № 290

אויפשטענדיגע מיט געווער

געהען אריבער אויף דער זייט פון שפאנישען רעגירונגס=מיליטער

וויסטע מפלה פון די שווארצע עראפלאנען

מאדריד, 16 (ספ. טעל.)

דאס קריגס־מיניסטעריום איז מודיע:

אויפ'ן גאנצען פראנט ארום מאדריד איז היינט פארגעקומען אנ'ארטילעריע - פייער און שיסעריי.

קיין ערנסטע אפעראציעס זענען נישט פארגעקומען. זעהר פיל זעלנער פונם שונא זענען מיט'ן געווער אריבער אויף דער זייט פונם רעגירונגס־מיליטער.

די אפעראציעס, וואס זענען מיט עטליכע טעג צוריק אנגעהויבען געווארען אויפ'ן אפשניט באאדילא, דויערן ווייטער.

די עראפלאנען פון די אויפשטענדיגע אין דער צאהל פון 25 האבען היינט באמבארדירט די שטאט.

די האזיטע עסקאדרע פונם שונא האט זיך צוריקגעצויגען ווי נאר עס האבען זיך בעוויזען די יאגד־עראפלאנען פון דער רעגירונג.

4 עראפלאנען זענען ארונטערגעשאסען געווארען, 2 פון זיי זענען ארונטערגעפאלען אויפ'ן שטח פון דער רעגירונגס־ליניע.

מאלאגא, 16 (ספ. טעל.)

דער ספעציעלער שליח פון דער האוואס־אגענטור איז מודיע, אז די אפעראציעס, וואס זענען אנגעהויבען געווארען מאנטאג, און וואס איז דינסטאג פארטגעזעצט געווארען, האט זיך פארענדיגט מיט'ן פערנטהאלטען באדילא ד. ה. אומגינסטיג פארן רעגירונגס־מיליטער. אין דעם פלאץ סרעצא אליין, וואס איז דורך א שטורם איינגענומען געווארען פון דעם פרעמדען לעגיאן, האט מען געפינען העכער 200 טויטע קערפערס פון מיליציאנטען.

וואלענציא, 16 (ספ. טעל.)

די שפאנישע רעגירונגס - אגענטור איז מודיע:

די אפענסיווע פון די אויפשטענדיגע אויף דעם אפשניט באאדילא האט זיך פארענדיגט מיט א מיספאלג. דאס רעגירונגס - מיליטער האט אויפגעהאלטען אלע זיינע פאזיציעס, צווינגענדיג דעם שונא אפצוטרעטען מיט גרויסע פערלוסטען. אין דער געגענד פון פאצועלא זענען אויך אפגעשטויסען געווארען אלע אטאקעס. אויף דעם אפשניט קאראבאנטשעל רוקט זיך דאס רעגירונגס - מיליטער פאמעליך פאראויס. אויפ'ן גאנצען פראנט פערפעסטיגט דאס רעגירונגס - מיליטער די פאזיציעס.

די אנפיהרערשאפט פון די אויפשטענדיגע בעדינט זיך אין די לעצטע טעג מיט פרישע, אויסגערוהטע אפטיילונגען, וועלכע האבען נישט לאנג צוריק אויסגעלאנדעט אין די מיטעללענדישע פארטען. די בעפעלקערונג און די רעגירונגס־זעלנער רופען די דאזיגע אפטיילונגען „מאווריטאנישע באנדיטען". די דאזיגע „מאווריטאנישע באנדיטען" האבען אין סאנטא־מאריא לא אלמעדא אטאקירט די אקאפעס פונם רעגירונגס - מיליטער, וועלכע האבען זיי צוגעלאזט אויף א דיסטאנץ פון עטליכע מעטער און דערנאך זיי מקבל פנים געווען מיט א מורא'דיגען פייער פון מאשין־געוועהר, צווינגענדיג זיי צו אנטלויפען מיט ריזיגע היזקות.

אויפ'ן צפון־פראנט האט דער 10־טראדיגער פראסט פאראליזירט די קריגס־אפעראציעס.

דער געזונט־צושטאנד פונם רעגירונגס־מיליטער איז א פולשטענדיג בעפרידיגענדער.

פאריז, 16 (ספ. טעל.)

האוואס איז מודיע פון מאדריד:

דאס מיליטער פון די אויפשטענדיגע האט בפירוש געביטען די פיזאיצטיגע טאקטיק. אין שייכות דערמיט ווערען ארויסגעזאגט השערות, אז די ערשטע ליניעס פון די אויפשטענדיגע זענען בזעצט דורך דייטשען.

לאנדאן, 16 (ספ. טעל.)

רייטער איז מודיע פון מאדריד, אז נאך א וואך הפסקה, מחמת די שלעכטע וועטערן, האבען היינט ביי טאג 20 דריי־מאטאריגע עראפלאנען, עסקאָרטירט דורך 32 יאגד־עראפלאנען באמבארדירט דעם מערב־טייל פון דער שטאט. עס איז דא א סך דערהרג'עטע און פערוואונדעטע.

די רעגירונגס - עראפלאנען האבען אטאקירט דעם לופט־פלאט פון די אויפשטענדיגע און, נאך א קאמף אין דער לופט, געצוואונגען איהם צוריקצוציהען זיך.

פאריז, 16 (ספ. טעל.)

האוואס איז מודיע פון מאדריד וועגען דער לופט־באמבארדירונג פון פלאצא מאראס אין טעטואן. א רייהע שליינע הייזלעך איז אינגאנצען פערניכטעט געווארען. פון איין קעלער האט מען ארויסגעשלעפט 7 טויטע.

מאדריד, 16 (ספ. טעל.)

רעגירונגס - קוועלען זענען מודיע פון גיאן, אז דאס רעפובליקאנישע מיליטער האט גענומען אגער יש אנגעריפען אין דער ריכטונג פון אוויעדא. די רעגירונגס - ארטילעריע האט באמבארדירט דעם משוגעים - שפיטאל, וואס איז שטארק פארטיפיקירט געווארען דורך די אויפשטענדיגע, און וועלכע האבען אויך גענומען פערלאזען דעם צווייטען הויפט־צענטער פון ווידערשטאנד און די קאשארען פון מעליא. די אטאקעס פון די אויפשטענדיגע, וואס האבען בעצוועקט דאס אפשניידען דעם וועג קיין אוויעדא זענען, נאך שווערע קאמפען, אפגעשטויסען געווארען.

יאפאן וועט נישט טאלערירען...

שטראף־עקספעדיציע געגען די צעבונטעוועטע אפטיילונגען אין כינע. — דער גורל פון מארשאל טשאנג=קאי־טשעק נאך נישט פעסטגעשטעלט. — זיין ווייב שיקט איהר ברודער צום מארשאל טשאנג=סו=ליאנג

שלאכטען הינטער סיאן=פו

טאקיא, 16 (ספ. טעל.)

א פארשטעהער פון קריגס־מיניסטעריום האט, רעדענדיג וועגען דעם בונט אין דער פראווינץ שענסי, אונטערגעשטראכען, אז די יאפאנישע ארמעע האט נישט טאלערירען אנ'עווענטועלע קאמוניזירונג פון כינע. זי שטרעבט אבער, אז די נאנקינער רעגירונג זאל צוריקשטעלען די רוהה מיט איהרע אייגענע כוחות.

נאנקין, 16 (ספ. טעל.)

אויף דער היינט אפגעהאלטענער זיצונג האט דער פאליטישער ראט בעשלאסען צו ארגאניזירען א שטראף־עקספעדיציע געגען די צעבונטעוועטע אפטיילונגען.

לאנדאן, 16 (ספ. טעל.)

די כינעזישע אמבאסאדע אין לאנדאן טיילט מיט, אז די לאקאלע מאכט פון אלע כינעזישע פראווינצען האבען פערזיכערט זייער אונטערשטיצונג פאר דער צענטראלער רעגירונג אין נאנקין.

שאנכאי, 16 (ספ. טעל.)

דער ברודער פון דעם מארשאל טשאנג־קיי־טשעקס ווייב, סאאנג, האט בדעה ארויסצופאהרען קיין סיאנג־פו, אויף דער איינלאדונג פון טשאנג־סו־ליאנג. די דאזיגע נסיעה ווערט אויסגעטייטשט אלס פערלאנג פון טשאנג־קיי־טשעקס פרוי פארט־צוזעצען די אונטערהאנדלונגען געגען דער דעציזיע פון דעם צענטראל־ראט פונ'ם פאליטישען ראט ביי דער נאנקינער רעגירונג.

שאנכאי, 16 (ספ. טעל.)

דא איז אנגעקומען א ידיעה [illegible] די א[illegible]שטענ־דיגע האבען זיך צוריקגעצויגען פון סיען־יאנג, וואס ליגט 25 קילאמעטער אויף צפון־מערב פון סיאנג־פו, דאס זאל האבען געשעהען דערפאר, ווייל עס זענען אנגעקומען אונטערשטיצונגען פון רעגירונגס־מיליטער.

פאריז, 16 (ספ. טעל.)

די פאריזער פרעסע ברענגט נייעסטע סתירותדיגע ידיעות וועגען דעם גורל פון מארשאל טשאנג־קיי־טשעק.

אין די אווענד־שעה'ן איז קיין פאריז אנגעקומען א דעפעשע פון דער יאפאנישער טעלעגראפען־אגענטור „דאמעי", פון שאנכאי. אז טשאנג־קיי־טשעק איז אומגעבראכט געווארען.

שאנכאי, 16 (ספ. טעל.)

וועגען די געשעהענישען אין דער פראווינץ שענסי פעהלען ווייטער אויס ידיעות.

די יאפאנישע קוועלען זענען מודיע, אז אין באנקין הערשט א מיינונגס־פערשידענהייט וועגען דער ארויסשיקונג פון א שטראף־עקספעדיציע. געוויסע קרייזען פאדערען תיכף צו דערשטיקען די רעוואלוציע. אנדערע ווידער האלטען פון אפווארטען.

הינטער דער שטאט הווארשיען, 65 קילאמעטער פון סיאן־פו קומען פאר שלעכטען.

לאנדאן, 16 (ספ. טעל)

רייטער איז מודיע פון נאנקין, אז דארט איז געשטארבען איינער פון די 10 ערובניקעס, וועלכע זענען פערהאלטען געווארען אין סיאן־פו, שאאנטשונג.

לאנדאן, 16 (ספ. טעל.)

די היגע כינעזישע אמבאסאדע ווייזט נישט ארויס קיין שטארקע בעאומרוהיגונג בנוגע דעם גורל פון מארשאל טשאנג־קיי־טשעק. מען רעכענט אז טשאנג־סו־ליאנג האט זיך אונטערגעגעבען דער השפעה פון די איהם אונטערליגענדע פאקטארען. ער איז בעקאנט אלס אלטער פריינד פון טשאנג־קיי־טשעק'ן.

פעקין, 16 (ספ. טעל.)

כינעזישע קוועלען מעלדען, אז נאהענט פון דער שטאט לאנטשאו האט דאס טאנקינער מיליטער אפגעהאלטען א קאמף מיט'ן מיליטער פונם גובערנאטאר פון דער פראווינץ קאנסו, יורטע־טשונג, וועלכער האט זיך אויסגעשטעלט אויפ'ן צד פון טשאנג־סו־ליאנג'ן.

דאס מיליטער פון דער פראווינץ קאנסו זאלען האבען אין דעם קאמף אפגעהאלטען א נצחון.

לאנדאן, 16 (ספ. טעל.)

פון נאנקין מעלדעט מען, אז מיטוואך איז דארט פראקלאמירט געווארען קריגס־צושטאנד, וואס ברענגט מיט זיך די פרייהייטס - בעגרענצונג פאר פערזאמלונגען, פאר קאמוניקאציע און די איינפיהרונג פון א שטרענגער צענזור.

וואס רואינירט די ארץ־ישראל־ווירטשאפט?

יודישע פאדערונגען אין געביט פון אינדוסטריע פאר דער קעניגליכער קאמיסיע

ירושלים, 16 (יט"א טעל.)

אויף דער היינטיגער עפענטליכער זיצונג פון דער קעניגליכער קאמיסיע אונטער'ן פארזיץ פון לארד פיל האט דער פארשטעהער פון דער ציטרוס־פראדוקטען־בערזע ש. טאלקאווסקי פערענדיגט זיינע ערקלערונגען פאר דער קאמיסיע.

ש. טאלקאווסקי האט פרעזענטירט די פאדערונגען פון דער ציטרוס־ווירטשאפט לגבי דער רעגירונג. קודם־כל — האט טאלקאווסקי אויסגעפיהרט — איז וויכטיג, אז א"י זאל איינגעשלאסען ווערען אין פרעפערענץ־צאל־סיסטעם פון דער בריטישער אימפעריע, כדי די בריטישע לענדער זאלען זיין אפען פאר'ן אימפארט פון א"י־פראדוקטען. די רעגירונג מוז פערגרעסערען איהר פינאנציעלע הילף פאר דער ציטרוס־אינדוסטריע און העלפען איהר עראבערען פרישע מערק אין אויסלאנד.

אויב די דאזיגע פאדערונגען וועלען ערפילט ווערען — האט טאלקאווסקי פערענדיגט — איז זיכער, אז דער אראנזשען־אינדוסטריע פון א"י שטעהט פאר א זעהר גוטע צוקונפט, און זי וועט קענען בעדייטענד פערגרעסערען איהר עקספארט קיין אויסלאנד.

די קאמיסיע האט נאכהער אויסגעהערט דעם דירעקטאר פון דער אנגלא־פאלעסטיין־באנק און איינעם פון די בעדייטענדסטע קענער פון דער א"י־ווירטשאפט ה. הופיען.

הופיען האט אנאליזירט די ווירטשאפטליכע סטרוקטור פון דער א"י־בעפעלקערונג און אויסגעפיהרט, אז 19 פראצ. פון דער גאנצער בעפעלקערונג איז בעשעפטיגט מיט לאנדווירטשאפט.

דער יודישער ישוב שטעהט ווירטשאפטליך אויף א געזונדער באזיס.

פראפ. רעדזשינאלד קופלענד, דער מיטגליד פון דער קאמיסיע, שטעלט הופיען איינציגע פראגען: צי איז ריכטיג, אז דער יודישער ישוב וויל, דאס די ענטוויקלונג פון לאנד זאל געהען אין אזא ריכטונג, וואס זאל ערמעגליכען א גרעסערע אויפנאהמס־פעהיגקייט פון פרישע אימיגראנטען, צי אויב די אויפנאהמס־פעהיגקייט פון לאנד אין ווירטשאפטליכער הינזיכט וועט זיין א גרעסערע, וועט עס אויך ענדערען דאס גאנצע עקאנאמישע סיסטעם פון לאנד צום בעסערען??

הופיען: יא.

די רעגירונג — האט הופיען ווייטער ערקלערט — מוז איינפיהרען א סיסטעם פון שוץ־צאלען לטובת דער א"י־אינדוסטריע. די צאלען פאר אויסלענדישע סחורות, וואס ווערען אימפארטירט קיין א"י, מוזען בעדייטענד געהעכערט ווערען. דאס וועט אין דער ערשטער רייהע גורם זיין די ארבייטס־פערברייטערונג פון דער א"י־אינדוסטריע.

הופיען האט אנגעוויזען אויף די גרויסע נויצען, וואס דאס גאנצע לאנד ציהט פון דער יודישער אינדוסטריעלער טעטיגקייט אין א"י.

הופיען בעווייזט מיט ציפערען אין האנט, ווי דער וואוקס פון דער יודישער אינדוסטריע האט געפיהרט צו דער פערפילפאכונג פון די הכנסות פון דער א"י־רעגירונג. דער דאזיגער אויפשטייג פון די הכנסות ערלויבט דער רעגירונג נישט בלויז צו פערגרעסערען גרויסע געלד־רעזערווען, נאר אויך כסדר צו פערקלענערען די שטייער־בעלאסטונג פון דער לאנדווירטשאפט.

הופיען פאדערט, אז די רעגירונג זאל העכערען די שטייערן אויף אימפארטירטע סחורות און דערמיט וועט די רעגירונג מיטהעלפען דער ענטוויקלונג פון דער א"י־אינדוסטריע און דער תוצרת־הארץ־אקציע

דוד פראַנקפורטער צוזאַמענגעבראָכען
ער ווערט אַריבערגעפירט אין אַ שפּיטאָל

כור, 16 (יט"אַ טעלעגראַפיש)
דער אורטייל פון קאַנטאָנאַל געריכט איז דוד פראַנקפורטער'ן אין דער תפיסה אין כור מיטגע־טיילט געוואָרען דורך ד"ר קורטי'ס פּערטרעטער.
פראַנקפורטער האָט דערהערענדיג דעם אורטייל, אויפגעשוידערט.
ער איז פולשטענדיג צוזאַמענגעבראָכען. פראַנק־פורטער וועט וואַהרשיינליך אריבערגעפירט ווערען אין תפיסה־שפּיטאָל.

שאָוויניסטישער סטודענטען־טעראָר אין רומעניען

בוקאַרעשט, 16 (יט"אַ טעלעגראַפיש)
פאָרעהנדיג צו בעזייטיגען די יודען אין אונגאַרן פון די אוניווערזיטעטען, האָבען די סטודענטען אויף די מעדיצינישע פאַקולטעטען אויף אייניגע רומע־נישע אוניווערזיטעטען — לויט'ן מוסטער פון די שאָוויניסטישע סטודענטען אין קלוזש — ערקלערט אַ שטרייק. דער סטודענטען - פערבאַנד פון דער מע־דיצינישער פאַקולטעט אין בוקאַרעשט האָט אַרויס־געגעבען אַ פּראָקלאַמאַציע, אין וועלכער עס ווערט געפאָדערט „נומערוס־קלויזוס" פאַר יודען אין אונ־גאַרן.

די געוועלבער אָפען ביז 9 אין אָווענד

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש)
פון מאָרגען, דאָנערשטאָג (היינט) איז דער־לויבט געוואָרען אין ערב די חנאות־טעג צו האַלטען אָפען די געוועלבער ביז 9 אָווענד.
גלייכצייטיג האָט דאָס אינערן־מיניסטעריום פער־אָרדענט צו פערשאַרפען די קאָנטראָלע פון די פרייזען אין די געוועלבער און אויף די מערק.

אַ מוסטער פאַר דער גאַנצער וועלט

וואַשינגטאָן, 16 (פּס טעל.)
דער פּרעזידענט רוזוועלט איז אָנגעקומען אינם „ווייסען הויז".
פאַר'ן פערענדיגען זיין נסיעה, האָט ער דער־קלערט פאַר זשורנאַליסטען:
די קאָנפערענץ אין בוענאָס־איירעס האָט נישט פערפיהרט די גרויסע האָפנונגען, וואָס מיר האָבען אויף איהר אַרויפגעלעגט. די קאָנפערענץ האָט פעסט געשטעלט די ריכטונגס־ליניע פון אַלע אַמעריקאַנער פעלקער און זי דאַרף זיין אַ מוסטער פאַר דער גאַנ־צער וועלט. מיר זענען און מיר פערבלייבען גוטע שכנים.

דעפּ. זאַמערשטיין ביים וויצע־אינערן־מיניסטער קאָוועצקי

וואַרשאַ, 16 (יט"אַ טעלעפאָניש)
דעפּ. ד"ר. עמיל זאַמערשטיין האָט מיטוואָך אינ־טערוועניערט ביים וויצע־אינערן מיניסטער ה' קאָ־וועצקי וועגען אַקטועלע פראַגען, וואָס זענען נוגע דער זיכערקייט פון דער יודישער בעפעלקערונג.

פערמאַכט דעם „קאַלאָסעאום"־טעאַטער אין לעמבערג

לעמבערג, 16 (טעלעפאָניש)
די פוי־אינספּעקציע פון מאַגיסטראַט האָט פער־אָרדענט צו פערמאַכען דעם טעאַטער „קאַלאָסעאום" וועלכער איז שוין אויך פערחתמ'עט געוואָרען.
לעצטענס האָבען אין דעם דאָזיגען טעאַטער, וועלכער שטייט אגב אין סאַמע האַרץ פון דעם יו־דישען קוואַרטאַל (אויף דער סלאָנעטשנע גאַס) גע־שפּילט יודישע טעאַטער - טרופּעס.

„Wzbogaca ducha — kto radia słucha"

הרינו מביעים בזה את רגשי השתתפותנו החמה
למשפחת קליימן
למות נ"ע אסתר קליימן
בתחית עם ישראל בארץ־ישראל הבנויה ימצאו נחומים!
ועד ההסתדרות הציונית בלודז
הועד של „קרן־היסוד"
„קרן הקימת לישראל"

געדענקט, ביי
שטשעשליווי
אַ גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע ביליגער און
טאַמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען
אויך פערשידענע רעשטען
סוחר אין איבערציוגט אייך
R.Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראַנט II שטאָק.

בעקאַנטמאַכונג.
דער ועד הרבנים איז מודיע, אַז
הכשרים פאַר די בעקער
בעקומט מען יעדן זונטאָג ביים ראַבינאַט.
גלייכצייטיג וואָרענט מען די יודישע בעפעלקערונג צו
פערלאַנגען אַ הכשר אויף געבעקס.
דער ועד הרבנים.

בעקאַנטמאַכונג.
דער סוחרים־ און דעטאַליסטען־פעראיין
אויף לאָדזער וואָיעוואָדזטווע.
לעגיאָנוב 8a
מאַכט אויפמערקזאַם אַלע
פאַרבען־סוחרים,
אַז צוטרעטען צו די עקזאַמענס קען מען נאָר ביז'ן 27. דעצ. 1936. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט רעגיסטרירט די קאַנצעלאַריע פון פעראיין פאַרבען־סוחרים ביז דינסטאָג, דעם 22 דעצעמבער ד. י. די פערוואַלטונג.

Dr. med.
P. Braun
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט - קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 100-57
נעמט אָן פון 8—2 מיטאָג און פון 4—9 אָ.
ספּעציעלער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.
פאַר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע פרייזען

וויכטיג פאַר אַלע!
מיטען־טשיקעטען, מעט־ביכער, ברויט־טשיקעטען, טריקאָ־עטיקעטען, שטריכות באַנדעראָל און ראָטאַציאָנען,
טריפּבוכער, זשורנאַלען, ראָכנונגען, מעמאָראַנדומס, חתונה־קאַרטען, פירמ. עטיקעטען
מיט די מאָדערנסטע שריפטען
עמפּפיעהלט
די שנעל־דרוקעריי
בראַמבערג
לאָדז, צעגעלניאַנאַ 8 טעל. 255-09

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען. האַרץ און סטלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט צו פון 9-10 פריה, 3-5, 8-9 אָ.

ד"ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע
8 טראַאוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
פאַר פרויען – אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען

8־טוגנ, יוגענד!
די געז. „אָרט" אָרדענט־איין אַלערליי־קורס
פאַר
דרוק־מוסטער־צייכנען
פּערזאָנען מיט פעהיגקייטען פון צייכנען און רי־סעווען קענען זיך מעלדען אין ביוראָ פון „אָרט", וואָלטשאַנסקאַ 27, אין די ביוראָ־שעה'ן.

Biuro pisania podań
do władz administracyjnych i sądowych.
Przepisywanie na maszynie.
M. AUGENFISZ
Łódź, Zawadzka 9.

Doktór
A. S. TENENBAUM
אינערליכע קראַנקהייטען
(ספּעציעל לונגען)
Piotrkowska 109
tel. 220-25.
נעהמט אָן פון 6—8 אָוענד.

Doktór
Klinger
ספּעציאַליסט
פאַר ווענערישע, הויט, האָר און סעקסואַל־קראַנקהייטען
Andzrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אָן פון 9 ביז 11 פ.ן און פון 6 ביז 8 אָ.

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָ.
זונטאָג און יום־טוב – פון 8 1 ביטאָג

רעטשניצע
פאַר ווענערישע־קראַנקע
מענער - שוואַכע און הויט־קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אָווענד.
פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרויען־דאָקטער
פון 11-1 און פון 5-7 אָווענד.
אַ בעראַטונג 3 זל.

DR.
Michał URBACH
נערוועז און אינערליכע קראַנק.
הייטען און פיזיקאַלישע טעראַפּיע
נעמט אָן פון 1—2 און פון 5—7 נאָכמ.
Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט - קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער - שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פראָנט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוונט
זונטאָג און יום טוב פון 9-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען

Dr. med.
Z. DATYNER
אויראַלאָג
ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין־קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָווענד
צוריקגעקעהרט

די ביליגסטע קוועלע
פון אַלערהאַנט
נייע־מאַשינען,
טיילען, נאָדלען אז"וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פאַר אקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
גדאַנסקאַ (שעקער) 11, טעלעפאָן 246-09
נעמט אָן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אָוו

וויכטיג פאַר פאַבריקאַנטען
און האַנדווערקער
שוויסונגען,
מאַשינען־טיילען
און רעפּעראַטורען
פיהרט אויס ביליג
די מעכאַנישע
שלאָסעריי
י. רעדער
ליםטאָפּאַדאַ 11/13
(רוג זאַכאַדניאַ)

הילף און רפואה פאַר ברוך־קראַנקע
רופּטורען) אויף פּופּיקעל, גוטעל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאַר פערהימונגען פון רוקענבייז (הויקערס), פיס, שיפע פלייצעס און שמערצהאַפטע פלאַט־פיס.
דאָס ליידען איז נישט צו פערנאַכלעסיגען, ווייל די פאָלגען זענען פאַר'ן לעבען ביטער און גע־פעהרליך. דורך מיין מעטאָדע ערפונדענע ספּע־ציעלע גומי־הייל־באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פערנאַכלעסיגטע געפער־ליכע ברוכען און בעזייטיגען ראַדיקאַל מיט גאַראַנטיע אָהן בלוטיגע אָפּעראַציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל־אָפּאַראַטען און גאַרסעטען געגען אַלערליי פערקריפּלונגען, פערקרימטע פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאַט־פיס. פאַר אַמפּו־טירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט־פיס (סאַלאָן־אַרבייט).
ביים אַראַפּלאָזען זיך פון מאָגען, קישקעס, געבירט־מוטער, עמפפעהל איך ספּעציעלע הייל־באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד"ר גלענאַרד
דער אמת'ער בעריהמטער אין גאַנץ פּוילען פון אוניווער־זיטעטס־פּראָפעסאָרען אָנערקענט
אָנערקענונגס־צייגניס און לויב־טרייבען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס־פּראָפעסאָרען:
Prof. Dr. Marischler, Prof. Dr. Barącz,
Dr. B. Kielowski, Dr. Maksymiljan Müanzer.
ספּעציאַליסט
Ortoped NATAN RAPAPORT
מיט 30־יעהריגער פּראַקטיק אין ווין, דייטשלאַנד און לעמבערג. נעמט אָן פון 9 פריה ביז 1 ביטאָג און 3 ביז 7 אָווענד
אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ № 23
פערזענליכעס ערשיינען פון קראַנקע ביי מיר איז אונבעדינג נויטיג.

ריבענטראָפ'ס רעדע אין לאָנדאָן
וועגן קאָלאָניעס פאַר דייטשלאַנד

ב ע ר ל י ן, 16 (ספּ. טעל.)
די היינטיגע דייטשע פּרעסע ברענגט אין די דעפּעשען פון לאָנדאָן די רעדע פון אַמבאַסאַדאָר פאָן ריבענטראָפּ אויף אַ פאַרזאַמלונג פון די ענגליש־דייטשע געזעלשאַפט. ריבענטראָפּ האָט ערקלערט, אַז דייטשלאַנד מוז האָבן קאָלאָניעס צוליב רויה־שטאָפען, און וועלכע דייטשלאַנד פעהלט אַ שטאַרקען מאַנגעל. אַנ'עַנטשפּרעכענדע לעזונג פון דער קאָ־לאָניען־פראַגע איז זעהר דרינגענד. דער שרעקליכער און טראַגישער פעהלער פון דער לעצטער מלחמה — האָט ריבענטראָפּ אויסגעפיהרט — דאַרף זיך קיינ־מאָל מעהר נישט איבער'חזר'ן.

אין זיין רעדע האָט פאָן ריבענטראָפּ שטאַרק אַטאַקירט דעם קאָמינטערן און דעם באָלשעוויזם.

דער האַזאַרקער יושר
פון אַן ענגלישער צייטונג

לאָנדאָן, 16 (יט"א טעלעגראַפיש)
די ענגלישע צייטונג „גרויס־בריטיין ענד איסט" האָט טענות צו דער יודישער אַגענץ, פאַרוואָס זי העלפט נישט דער ענגלישער רעגירונג צו ליקווי־דירען די יודישע אומלעגאַלע עליה.

דיזעלבע צייטונג האַלט די אַראַבישע אומ־לעגאַלע איינוואַנדערונג פאַר בערעכטיגט.

דייטשער קרייצער פאַרהאַלט אַנ'ענגלישע שיף

לאָנדאָן, 16 (ספּ. טעל.) „רייטער" איז מודיע פון גיבראַלטאַר, אַז דער קאַפּיטאַן פון דער ענגלישער שיף „סיטי אָף אָקספאָרד", וועלכער איז היינט אָנגעקומען פון ליווערפּאָל קיין גיבראַלטאַר, האָט ערקלערט, אַז אויף די פּאָרטוגאַלישע וואַ־סערן האָט דער דייטשער קרייצער „דייטשלאַנד" דורך אַ סיגנאַל איהם אָנגעפרעגט, פון וואַנען ער פאָהרט און צו וואָס ער פאָהרט מיט זיין שיף.

„טאַוואַרישטש קראַסין"
אין דער געפאַנגענשאַפט פון יאַפּאַנער

מ אָ ס ק ו ו, 16 (ספּ. טעל.)
דער קאָרעספּאָנדענט פון „פּראַוודאַ" מעלדעט פון וולאַדיוואָסטאָק וועגן דעם, אַז די יאַפּאַנישע מאַכט האָט פאַרהאַלטען די סאָוועטישע שיף „טאָוואַרישטש קראַסין".

די דאָזיגע שיף, וואָס איז געשוואומען פון פּעטראָפּאַוולאָווסק אויף קאַמטשאַטקאַ קיין וולאַ־דיוואָסטאָק, איז געווען געוואָרן דורך אַ שטאַר־קען שטורם, און געמוזט אָפּשטעלען אין'ם יאַ־פּאַנישען פּאָרט סיראַקאַמי. דאָרט איז זי פאַרהאַלטען געוואָרן דורך דער יאַפּאַנישער מאַכט און אַ געז־שיקט געוואָרן אין'ם פּאָרט האַקאַסימאַ.

אונטערגעגאַנגען אַ שיף

ק אַ י ר אָ, 16 (ספּ. טעל.)
אויפ'ן ניל היינטער אַבוקיר (אויבערשטער עגיפּט) איז דערטרונקען געוואָרען אַ זעגעל־שיף, אויף וועלכער עס האָבען זיך געפונען 200 פרויען און קינדער. 20 פרויען זיינען אומגעקומען.

פרייהייט פון קאַפּיטאַלען־פערקעהר און רעוויזען־האַנדעל אין פראַנקרייך
צופרידענקייט מיט דער רעדע פון פינאַנץ־מיניסטער

פּ אַ ר י ז, 16 (ספּ. טעל.)
די היינטיגע רעדע פון פינאַנץ־מיניסטער אין פראַנצויזישען ראַדיאָ האָט אין די פינאַנץ און בערזען־קרייזען אַרויסגערופען אַ שטאַרקען רושם. די דאָזיגע קרייזען קאָמענטירען מיט אַ באַזונדערער צופרידענהייט יענע טייל פון דער רעדע, אין וועלכער דער מיניסטער האָט מיט זיכערקייט באַשטעטיגט, אַז אין פראַנקרייך וועט איינגעהאַלטען ווערען די פולשטענדיגע פרייהייט פון פערקעהר פון קאַפּיטאַלען און פון רעוויזען־האַנדעל.

די אָנקינדיגונג פון אַ נייער הלואה ווי אויך די פּרטים, וואָס זיינען נוגע דער דאָזיגער הלואה זיינען גינסטיג אויפגענומען געוואָרען דורך דער בערזע, וועלכע דריקט נישט אויס קיין שום מורא אין דעם פאַל.

5,000 פונט פאַר יודען
און 15.000 פאַר די אַראַבישע היימלאָזע

לאָנדאָן, 16 (יט"א טעלעגראַפיש)
אויף דער היינטיגער זיצונג פונם ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט דער קאָלאָניען־מיניסטער אָרמסבי־גאָר אָפּגעגעבען אַ דערקלערונג, אַז די ארץ־ישראל רעגירונג איז בעפולמעכטיגט געוואָרען צו אַסיגנירען 5.000 פונט לטובת יודישע היימלאָזע, וועלכע האָבען בעת די לעצטע געשעהענישען אין ארץ ישראל פאַרלאָזען דעם יפו'ער קוואַרטאַל.

גלייכצייטיג האָט די רעגירונג אַסיגנירט 15.000 פונט אויף צו בויען הייזער פאַר די 100 אַראַבישע משפּחות, וועמענס הייזער עס זיינען אויסגעריסען געוואָרען אין יפו דורכ'ן מיליטער.

ווערישוואַוד האָט דאַ אויסגעדריקט זיין פאַר־וואונדערונג, הלמאי די רעגירונג האָט נישט די פליכט צו בויען הייזער פאַר די יודישע היימלאָזע, די צאָהל פון וועלכע עס איז אַנ'ערך 20 מאָל אַזוי פיל, ווי די אַראַבישע.

דערויף האָט דער קאָלאָניען־מיניסטער גע־ענטפערט, אַז די אַראַבישע הייזער זיינען פאַרניכטעט געוואָרען דורכ'ן מיליטער.

די 590 סערטיפיקאַטען
זיינען שוין אַרויסגעשיקט געוואָרן

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש)
דאָ איז דערהאַלטען געוואָרען אַ טעלעגראַפישע מעלדונג פון ירושלים, אַז עס זיינען שוין אַרויסגע־שיקט געוואָרען די בעשטימטע 590 סערטיפיקאַטען.

דער פּאַלעסטינאַ־אַמט וועט אויפגעפאָדערט תיכף צוצוגרייטען די עולים, כדי זיי זאָלען קע־נען וואָס שנעלער אָפּפאָהרען.

לעמבערגער סטראַגאַן־בעזיצער
בעקומען דראָהונגס־בריף, אַז זיי זאָלען זיך אָפּזאָגען
די יודישע פישער ווערען בעזייטיגט

לעמבערג, 16 (טעלעפאָניש)
לעצטענס האָבען יודישע סטראַגאַן־בעזיצער פון לעמבערגער מארק בעקומען דראָהונגס־בריף, אַז זיי זאָלען ליקווידירען זייערע האַנדעלס־פּלעצער ובפרט — נישט האַנדלען ערב די חגאות.

איצט האָבען די יודישע פיש־הענדלער אויך בע־קומען אַנ'אָפיציעלע מעלדונג פון מאַגיסטראַט, אַז זייערע קראָמען אויף די מארק ווערען ליקווידירט, און אַז מ'גיט זיי אַנשטאָט דעם ערטער אויף די פאַרשטעט.

פון די דאָזיגע פישער זיינען פאַראַן אַזעלכע, וואָס האַנדלען שוין בייז 50 יאָהר אויף זייערע שטיי־פּלעצער.

אגב האָבען די יודישע פישער צוגעגרייט אויף די חגאות אַ סך סחורה און זיי דראָהט איצט אַ קאַ־טאַסטראָפע.

פאַר האַנדלען מיט אויסלענדישער וואַלוטע
אַ יודישער סוחר פערמשפּט אויף 1 יאָהר תפיסה

טשענסטאָכאָוו, 16 (טעלעפאָניש)
אין טשענסטאָכאָוו איז היינט פאָרגעקומען דער קרעטשער רעוויזען־פּראָצעס געגען קושעפיצער סוחר יאַנקעל פּיק, וועלכער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען פאַר האַנדלען מיט אויסלענדישער וואַלוטע, דערונטער מיט דייטשע מאַרקען, וועלכע ער האָט געקויפט ביי שמוגלער. דאָס גריכט האָט פּיק'ן פערמשפּט אויף 1 יאָהר תפיסה און 800 זל. געלד־שטראָף, עווענ־טועל צו פערבייטען די געלד־שטראָף אויף 80 טאָג אַרעסט. צוליב'ן טיפען עלטער פון פערמשפּט'ן איז דאָס אויספיהרען די שטראָף אָפּגעלעגט געוואָרען אויף 5 יאָהר.

15־יאָהריגער פורסאָווער רבי
האָט היינט תנאים געשריבען מיט דער טאָכטער פונ'ם במעלניקער רב

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש)
היינט זיינען פאָרגעקומען די תנאים פונם 15־יאָהריגען פורסאָווער רבי'ן מיט דער טאָכטער פונם במיעלניקער רב — ראַוויטשאַוויטש.

אגב איז דער במיעלניקער רב, צוליב אַ גאַנצער רייה ספסוכים, גע'אסר'ט געוואָרען דורך עטליכע צעהנדליג ראַבינאַטען אין פּוילען, און צווישען זיי — פון וואַרשאַ, לאָדז, לובלין.

אין די חסידישע קרייזען האָט דער שידוך מיט'ן גע'אסר'טען רב — געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם.

צו די תנאים, וועלכע זיינען פאָרגעקומען אין וואַרשאַ אויף מוראַנאָווסקאַ 14, זיינען געקומען זעהר אַ סך רבנים און רביים פונם חתנ'ס צד. דאַ־געגען איז פון דער כלה'ס צד קיינער נישט געווען. עס זיינען אויך נישט געקומען די רבנים פונם וואַר־שאַווער ראַבינאַט.

ווייי־געשריי פון בלינדע יודען
אָרגאַניזירט געוואָרען אַ יודישער בלינדען־פאַראיין

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש)
היינט איז דאָ פאָרגעקומען די גרינדונגס־פאַר־זאַמלונג פון אַ פאַראיין פון יודישע בלינדע.

די דאָזיגע פאַרזאַמלונג האָט געמאַכט אַ שוידער־ליכען איינדרוק.

עס זיינען זיך צוזאַמענגעקומען אַנ'ערך 150 בלינדע און אַלע האָבען זיי בפה אחד, אין זייערע רעדעס, אָנגעוויזען אויף זייער נרויס אומגליק, ובפרט נאָך דערפאַר, וואָס פאַר זיי — פאַר די אומ־גליקליכסטע פון די יאַמנליקליכע — זיינען צוגע־קומען נייע צרות: מ'לאָזט זיי נישט זינגען אויף די הויפען, מען אַרעסטירט זיי און מען שיקט זיי אפילו אַרויס פון וואַרשאַ.

זיי „זעהען" זייער ביטערן גורל — האָבען זיי געזאָגט — בלויז און איין קאָליר — אין שוואַרץ...

צ. אַ. איז אויף דער דאָזיגער פאַרזאַמלונג מיט־געטיילט געוואָרען, אַז איין רייכער וואַרשאַווער יוד, אַ בלינדער מיט'ן נאָמען ראָזענבאַום, גיט אוועק זיין גאַנץ פערמעגען פאַר אַנ'אָרגאַניזאַציע פון בלינ־דע, אויב אַזאַ וועט געבילדעט ווערען. דאָס זעלבע שענקט אויך אוועק זיין הויז אַ וואַרשאַווער הויז־ווירט — אַ בלינדער.

לסוף איז די בלינדען־אָרגאַניזאַציע געגרינדעט געוואָרען.

ארבייטס־ערלויבנישען פאַר אַלעמען אין דאַנציג

דאַנציג, 16 (ספּ. טעל.) דער סענאַט פון דער פרייערשטאָט האָט מיטגעטיילט דעם גענעראַל־קאָמיסאַר פון פּוילען אין דאַנציג, אַז דעם 30. נאָוועמבער ד. י. האָט ער איבערגעשיקט צום דאַנציגער אַרבייטס־אַמט אַנ'אויפטראַג אַרויסצוגעבען אַרבייטס־ערלויבנישען פאַר אַלעמען, אומאָפּהענגיג פון נאַציאָנאַלער, רעליגיעזער און פּאַרטייאישער צוגעהעריגקייט.

קראָקאָ אין נעבעל

קראָקאָ, 16 (טעלעפ.) אין קראָקאָ הערשט אַ זעהר געדיכטער נעבעל, וואָס ווירקט שלעכט אויף דער קאָמוניקאַציע און אויף דער גאַסען־בעוועגונג.

די טראַמוואַיען און אויטאָס פאָהרען זעהר פּאַמעליך. קיין אומגליקספעלען זיינען נישט פאַר־צייכענט געוואָרען.

Tysiącom dzieci
w Polsce grozi głód
Pomyślcie o tem
i złóżcie ofiarę
na Pomoc Zimową
dla bezrobotnych.

וואַרשאַווער אָפיציעלע בערזע

האָלאַנד	289.10
לאָנדאָן	26.05
ניו־יאָרק (קאַבעל)	530.$^{3}/_{4}$
פּאַריז	24.78
פּראַג	18,70
ציריך	121,95

אָפיציעלע פּראָצענטיגע פּאַפּירען

באַנק פּאָלסקי	106.50
3 פּראָצ. אינוועסטיציע I. פּרעמירטע	66,50
3 „ „ II.	65.50
4 „ דאָלאַרובקע	47.—
7 „ סטאַביליזאַציע	456.50
5 „ וואַרשאַווער	53.00
5 „ לאָדזער	48.25

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקהייט
בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
נעמט אָן פון 8—11 פריה און 4—9 אָוונט

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16
אָנהויב 4 נאָכמיטאָג.
היינט און פאָלג. טעג!
די פּרעכטיגע Chirley TEMPLE
אין פילם א. נ.:
„דער קליינער בונטאָווניק"
ווי אויך דאָס
ציגיינער־מיידל
אין די הויפּט־ראָלען:
FLIP i FLAP

אויערן, נאָז און האַלז
און לונגען־קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועט אָפּעראַציע א. אז. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָ־רישעס פון 9-2 און פון 4-8 אָוונט
ביי דער קליניק איז טעטיג
אַ רענטגען־קאַבינעט
פאַר דורכלייכטונגען און לעכטיגראַפיע

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל־אַרצט פאַר הויט, געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פּעטריקאָווער 10 אויף
161 פּיעטריקאָווער 161
טעל. 245-21.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצאַ־פּרייזען

קיין ארץ־ישראל
דורך טריעסט און קאָנסטאַנץ.
שיפסקאַרטען
אויף הר־ציון און הר־כרמל.
פעקלעך קיין רוסלאַנד
פּינקטליך און שנעל
ערלעדיגט
דאָס וועלט־רייזע־ביוראָ
Union Lloyd
42 פּיעטריקאָווער 42
טעל. 107-87.

די נאַציסטישע דייטשע רייכסבאַנק

ווערט בעקומען... די נאָבעל־שלום־פּרעמיע

ווי עס איז געווען צו ערוואַרטען, האָט די דייט־שע רעגירונג נישט ערלויבט דעם נאָבעל־פּרייז־טרעגער אָסיעצקי, אַרויסצופאָהרען פון דייטש־לאַנד און צו בעטייליגען זיך אין דער פייערליכ־קייט פון איבערגעבען די פּרעמיע.

און אָפילו האָט מען ביז דער לעצטער מינוט נישט געוואוסט צי אָסיעצקי וועט קומען צו פאָהרען אָדער נישט. און נאָר מיטוואָך אָוונט, א טאָג פאַר דער פערטיילונג פון די פּרעמיעס האָט דער פאָרזי־צענדער פון נאָבעל קאָמיטעט פּראָפעסאָר פרעדע־ריק סטאַנג בעקומען א לאַקאָנישע דעפּעשע:

„אוממעגליך אַרויסצופאָהרען. מאָוד פאָן אָ־סיעצקי".

וועגען דעם אַז דער צווייטער נאָבעל־לאַורעאַט דער אַרגענטינישער אויסערן מיניסטער לאַמאַס, קען נישט קומען אויף דער נאָבעל־פייערליכקייט האָט מען דעם קאָמיטעט געהאַט געמעלדעט שוין פון פריהער, אָבער אין הסכם מיט דער טראַדיציע ווערט דער אָפיציעלער אַקט פון פערטיילען די פּרעמיעס אונטער קיין שום בעדינגונגען נישט אָפּגעלעגט.

איינס א זייגער בייטאָג — אין דער יאָהרצייט נאָך נאָבעלס טויט, דעם 10 דעצעמבער איז דער רי־זיגער זאַל פון נאָבעל־קאָמיטעט געווען איבער־פולט. עס זענען אַנוועזענד געווען פאַרשטעהער פון ליטעראַטור קונסט און וויסענשאַפט. דיפּלאָמאַטי־שער קאָרפּוס, העכערע אַדמיניסטראַציע, אָבער צום ערשטען מאָל איז אויף די נאָבעל־פייערליכקייטען נישט געקומען צו פאָהרען דער נאָרוועגישער קעניג האַקאָן און דער דאָזיגער פאַקט האָט געמאַכט נאָך א שטאַרקען איינדרוק, ווי די אָפּוועזנהייט פון די נאָבעל־לאַורעאַטען.

וועגען די סיבות פון קעניגס אָפּוועזנהייט ווערט געשוויגען, אָבער זיי זענען קלאָר פאַר אַלע.

דאַגעגען איז די נאָרוועגישע רעגירונג פאַרטרע־טען דורך דעם אויסערן מיניסטער קאָט, דערזעל־בער, וואָס איז פאַר דער פערטיילונג פון די פּרע־מיעס אַרויסגעטרעטען פון נאָבעל־קאָמיטעט.

די אַלגעמיינע שטימונג גאַנץ געווען א שווערע. דער פאָרזיצער פון קאָמיטעט האָט געהאַלטען א קורצע רעדע אין וועלכער ער האָט געזאָגט צווישען אַנד.:

— קאַרל פאָן אָסיעצקי, וועמען מיר האָבען בע־עהרט מיט דער שלום פּרעמיע פאַרן יאָהר 1935 געהערט נישט צו קיין שום פּאָליטישע פאַרטיי. נישט צו די לינקע, נישט צו די רעכטע. און דעריבער קען מען צו איהם נישט אָנווענדען קיין פּאָליטישע אָ־ריענטאַציע.

א אָנהענגער פון פרייען געדאַנק און וואָרט, א קעמפער פאַר דער פרייהייט פון גייסט, די אַנער־קענונג פון די גייסטיגע עראָבערונגען פון אַנדערע פעלקער, און איבער דעם אַלעם איין ציל און איין אידעאַל — שלום, שלום אויף דער וועלט.

צוליב דעם האָט ער בעקומען די נאָבעל־פּרעמיע. זיין קאַנדידאַטור איז בעטראַכט געוואָרען פון די דאָזיגע שטאַנדפּונקטען און איז בעשלאָסען געוואָ־רען אויסשליסליך צוליב די דאָזיגע מאָטיוון און נישט צוליב אַנדערע.

ווייניגער בעדייטענד איז געווען די זעהר טרו־קענע צווייטע רעדע וואָס איז געהאַלטען געוואָרען דורכן גענעראַל סעקרעטאַר דר. קריסטיאַן לאַנגע ווע־גען די מאָטיוון פון בעערען מיט דער שלום־פּרע־מיע דעם אַרגענטינישען אויסערן מיניסטער דר. לאַמאַס און אָהן ספּעציעלע פייערליכקייטען איז דער־ביי איבערגעגעבען געוואָרען א טשעק אויף א היפּ־שער סומע דעם אַרגענטינישען פאַרשטעהער, וועל־כער איז ספּעציעל געקומען אויף די נאָבעל־פייער־ליכקייט אין שטאָקהאָלם.

וועגען קומען פון אָסיעצקין איז מסתמא שוין נישט געווען וואָס צו רעדען. דער דייטשער פאַרשטע־הער, ווי דאָס איז געווען צו ערוואַרטען, איז אויך די פייערליכקייטען נישט געקומען און די נאָבעל פּרע־מיע פאַר אָסיעצקי'ן געפינט זיך דערווייל אין דער קאַסע פון קאָמיטעט, עס רופט אַרויס געוויסע שווע־ריגקייטען די פראַגע וואָס מען זאָל מיט דעם דאָזיגען געלד טון.

עס איז קלאָר אַז דער אָפיציעלער דיפּלאָמאַטישער פאַרשטעהער פון היינטיגען דייטשלאַנד קען נישט אָנטנעהמען די פּרעמיע וואָס ווערט פון היינטיגען דייטשלאַנד בעטראַכט אַלס בעליידיגונג.

און ווי אַזוי גיט מען איבער דאָס געלד אָסיעצ־קין פערזענליך? שיקען א ספּעציעלע דעלעגאַציע אין דייטשלאַנד, איז ערשטענס נישט פאַראַן קיין גאַראַנטיע אַז עס וועט איהר געלונגען זיך צו זעהן מיט אָסיעצקי'ן און פון דער צווייטער זייט וועט אַזאַ שריט נאָך מעהר פערשאַרפען די דייטש־נאָר־וועגישע בעציהונגען.

אין שטאָקהאָלם וואָס איז אַנ'אמת, וואוינט אַלס עמיגראַנטקע אָסיעצקי'ס טאָכטער, אָבער דאָס איז נאָך א מינדעריעהריג מיידעל וואָס לערנט זיך אין שולע. די סטאַטוטען פון דער נאָבעל־שטיפטונג ערלויבען אָבער נישט איבערצוגעבען די פּרעמיע א דריטען פּערזאָן, אויב דאָס איז נישט דער אָפי־ציעלער פאַרשטעהער פון לאַנד.

וואַהרשיינליך וועט נאָרוועגיען נישט האָבען קיין אַנדער עצה ווי שיקען דאָס געלד קיין דייטשלאַנד אין רייכסבאַנק, מיט דער ביטע אויסצוצאָהלען עס אָסיעצקין.

קעגען דעם אָבער טרעט אַרויס אין נאָרוועגיען די עפענטליכע מיינונג, מען פאָדערט אַז דאָס געלד זאָל בלייבען אין א נאָרוועגישער באַנק אויפן נאָמען פון אָסיעצקין ביז צו יענע צייטען, ווען ער וועט עס קענען אַליין אָפּנעהמען.

אָבער ווער ווייסט ווען די דאָזיגע צייטען וועלען קומען און אויב זיי וועלען בכלל קומען. און א[illegible] דעם קומט צו נאָך א אומשטאַנד: לויט דעם [illegible]מען דייטשען געזעץ וועגען דעוויזען מוזען די דייטשע בירגער צוריקציהען זייערע קאַפּיטאַלען [illegible] זיי האָבען אין אויסלאַנד קיין דייטשלאַנד. דאָס פער־לעצען דאָס דאָזיגע געזעץ ווערט בעטראַכט אַלס [illegible] ראַט און ווערט בעשטראָפט מיט טויט־שטראָף. [illegible] אָדער אַזוי — דער נאָבעל־פּרייז קאָמיטעט וועט מוזען דערמיט רעכענען און אויסשרייבען א [illegible] פון דער פּרעמיע פאַרן שלום פאַר דער נאַציס־טישער רייכסבאַנק...

די 4 פּרעמיערן פון די ענגלישע דאָמיניאָנס

מיט וועלכע באַלדווין שמועסט זיך אַדורך טעלעפאָניש פון זיין קאַבינעט

אין דער צייט פון דעם הויף קריזיס אין ענג־לאַנד איז בעזונדערס געוואָרען וויכטיג די שטעלונג פון די ענגלישע דאָמיניומס. באַר יעדע פאַר יאָהר קומען זיך צוזאַמען די הויפּט־פּאָליטיקער און פיה־רער פון די דאָמיניומס, בכדי זיך געמיינזאַם צו בע־ראַטען איבער דער לאַגע פון דער אימפּעריע, זייער נאָהענטסטע צוזאַמענקונפט ווערט פאָרקומען ערשט אין מאַי 1937 אין לאָנדאָן. נאָך פאַר דער קאָראָ־נאַציע פון נייעם קעניג. אויף דער געמיינזאַמער בעראַטונג וועלען זיי אַרומרעדען די וויכטיגסטע פּראָבלעמען און וועלען זוכען א מיטעל צו לעזען א סך שוועריגקייטען, וואָס האָבען זיך אָנגעזאַמעלט צוליב דעם אינערליכען קריזיס וואָס ענגלאַנד האָט לעצטענס איבערגעלעבט.

אין איינעם פון די קאַבינעטען אויף דאַונינג סטריט 10 שטעהען אויף א שרייב טיש א האַלב טוץ הויכע אַלט מאָדישע טעלעפאָן אַפּאַראַטען, וואָס מען זעהט שוין איצט זעהר זעלטען אין ענגלאַנד. יעדע דראָהט פון אַזאַ אַפּאַראַט איז דירעקט פערבונ־דען מיט א קאַבעל וואָס פיהרט צו א זעהר ווייטען, ווייטען דאָמיניום פון דער גרויסער ענגלישער אימ־פּעריע.

ווען פּרעמיער באַלדווין וויל רעדען מיט איי־נעם פון זיינע קאָלעגען ד. ה. מיט די רעגירונגס־שעפען אין ניי זעעלאַנד, אויסטראַליען, קאַנאַדאַ, און דרום אַפריקאַ, קען ער דאָס מאַכען אין משך פון דריי מינוט. בוכשטעבליך אין משך פון דריי מינוט קען דער פּרעמיער אָבהאַלטען מיט די פּרעמ־יערען פון די דאָמיניומס א „קאָנפערענץ פון רונדען טיש". ער קען מיט זיי רעדען גלייכצייטיג און קען הערען זייערע תשובות.

אין משך פון דעם געשפּרעך, וואָס געדויערט 20 אָדער 30 מינוט און וועלכעס דער פּרעמיער פיהרט מיט די פּרעמיערען פון דאָמיניומס, ווערען אויסגעשאַלטעט אַלע אַנדערע ליניעס מעבר־לים און דאַן הערען זיך באַר אין די קאַבלען 5 שטימען.

לאָנדאָן און די דאָמיניומס זענען היינט ענגער מיט זיך פערבונדען, ווי דאָס איז געווען פריהער. דער קאַנאַדישער פּרעמיער הייסט זיך יעדען טאָג רעפערירען די לאָנדאָנער פּרעסע און דער אויסטראַלי־שער פּרעמיער איז אָפטמאָל בעסער אינפאָרמירט וועגען דעם, וואָס עס איז אין משך פון טאָג געשעהען אין לאָנדאָן, ווי נישט איין לאָנדאָנער בירגער.

זעהר אָפט רופט אַרויס א שלעכטען איינדרוק אין די אָפּגעלעגענסטע צענטערען פון די דאָמיניומס דער אָדער יענער אויסדרוק פון א רעדע פון א דעפּו־טאַט אין לאָנדאָנער פּאַרלאַמענט. יעדעס אונפאָרזיכ־טיג געוואָרפענע וואָרט פון די לאָנדאָנער פּאַרלאַ־מענטאַריער געפינט זיין אָפּקלאַנג ווייט מחוץ די גרעניצען פון ענגלאַנד און איז שוין נישט איינמאָל געווען די סיבה פון ערנסטע קאָנפליקטען. באַר דער פעהיגקייט פון די טיכטיגע דיפּלאָמאַטען, וואָס פיה־רען אָן מיט די דאָמיניומס, דאַרף מען פערדאַנקען, אַז מען האָט ליקווידירט יעדען אויסברוך פון אונ־צופרידענהייט אָדער [illegible] אויפ'ן פּאָליטישען שאַך־ברעט, אָדער אויף דער ווירטשאַפטליכער אַרענע.

ווער זענען די דאָזיגע פיהרער פון די ענגלישע דאָ־מיניומס?? מען הערט פון זיי אין אייראָפּע נאָר ביי געוויסע געלעגענהייטען, און דאָך האָט זייער וואָרט אָפטמאָל א גרעסערע בעדייטונג, ווי די ווערטער פון די מיטגלידער פון דער ענגלישער רעגירונג. פער־העלטניסמעסיג אַמפּאָפּולערסטען איז אין אייראָפּע דער נאָמען פון דזשעמס הערצאָג, דער פּרעמיער פון דרום אַפריקע, דער דאָזיגער טעמפּעראַמענטפולער גענעראַל בעהמט פון צייט צו צייט א וואָרט בכדי שאַרף צו קריטיקירען דעם כאַאָס, וואָס הערשט אין דער אייראָפּעער פּאָליטיק. נישט ווייניגער פּאָפּו[לער] איז אויך דער רעפּרעזענטאַנט פון דרום אַפריקאַ אין דער פעלקער ליגע גענעראַל סמוטס, וועלכער [illegible] זיצט אייביגע שפּראַכען. עס איז כאַראַקטעריסט[יש] דער פאַקט, אַז ביידע אויסגערעכענטע גענעראַ[לען] זענען בעת דער מלחמה מיט די בורען געשטאַ[נען] אויף דער זייט פון די בורען געגען ענגלאַנד.

עס געהער'ט נישט צו די קליינע דיפּלאָמאַטישע ערפאָלגען מצד ענגלאַנד, וואָס איהר איז געלונגען נאָך דער מלחמה מיט די בורען צו געווינען דעם צו־טרוי פון גענעראַל הערצאָג, וועלכער האָט אין 1910 צום ערשטען מאָל איבערגענומען דעם אַמט פון יוסטיץ מיניסטער אין דער דרום אַפריקאַנישער אוניאָן. זייט דעם יאָהר 1924 איז ער אָהן איבערבראַך פּרעמיער פון דער דרום אַפריקאַנישער רעגירונג. דאָס איז א דיפּלאָמאַט וועלכער האָט פון ערשטען מאָמענט אָן, ווען עס זענען נאָך דער מלחמה גע־שלאָסען געוואָרען די שלום אָפּמאַכען, ערקלערט אַז ער גלויבט נישט אין זייער דויערהאַפטיגקייט. [illegible] הייבט איז ער איינער פון די בעסטע אַדמיניסטרא־טאָרען פון לאַנד וואָס געהערט צו גרויס בריטאַניע און ער שטעהט אין א ענגען קאָנטאַקט מיט'ן פּרעמ־יער באַלדווין מיט וועמענס פּאָליטיק ער איז שטענדיג מסכים.

דער צווייטער זעהר פּאָפּולערער און [illegible] יעהריגער שעף פון דער רעגירונג פון א ענגלי[שען] דאָמיניום איז דער פּרעמיער ל. וו. מאַקענזי־קינג דער פּרעמיער פון קאַנאַדאַ און גלייכצייטיג פאָר־זיצענדער פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי אין [illegible] ער איז א גוטמוטיגער מענש, שטענדיג מיט א שמייכל, וועגען וועלכען די בעפעלקערונג זאָגט, אַז ער פיהרט זיך נאָך אַלץ מיט זיין וואַהל־ערפאָלג. מאַקינזי־קינג האָט נעמליך אין יאָהר 1935 מיט א בעדייטענדער מעהרהייט שטימען בעזיגט זיין געגנער דעם קאָנ־סערוואַטיסט בענעט. זייט די וועלט מלחמה איז [illegible] ענדיגט געוואָרען איז צווישען די דאָזיגע [illegible] מלוכה מענער פאָרגעקומען א קאַמף וועגען די [illegible] פון דער קאַנאַדישער פּאָליטיק. שוין פון 1921 ביז 1930 איז איינמאָל מאַקינזי קינג, געווען אָהן איבער־בראַכען פּרעמיער און האָט יעדעס יאָהר פאַרטרע־טען קאַנאַדאַ אויף די קאָנפערענצען פון די דאָמיניומס אין לאָנדאָן. 1928 איז ער געווען דער פאַרטרעטער פון פאָרזיצענדער פון דער פעלקער־ליגע. א [illegible] בעדייטענדער דיפּלאָמאַטישען טאַלאַנט האָט ער אויך די פעהיגקייט צו אַרומצורינגלען זיך מיט [illegible] מיטאַרבייטער [illegible] אין די פאַראייניגטע שטאַאַטען איז דער קאַנאַדישער פּרעמיער אויך זעהר פּאָפּולער און געליבט קודם כל צוליב זיין שטענדיגען לעבענס אָפּטימיזם.

שטאַרק פּאָפּולער איז אויך דער 64 יעהריגער דזשאָזעף ס. וועדזש דער פּרעמיער פון ניי־זעעלאַנד, ווען ער האָט מיט צוויי יאָהר צוריק איבערגענומען זיין הויכען אַמט, האָט ס. וועדזש, וועלכער איז [illegible] א רייכער מענש, געשאַנקען 100,000 פונט שטערלינג לטובת די אַרבייטסלאָזע.

א זעהר געשיקטער דיפּלאָמאַט איז דער אויסטראַ־לישער פּרעמיער דזשאָזעף אַלאָיז ליאָנס, וועלכער איז מעהר עהנליך צו א געלעהרטען ווי צו א מלוכה־מאַן. איידער ער האָט זיך געווידמעט דער פּאָליטיק איז ער געווען א גימנאַזיע פּראָפעסאָר אין א קליי־נעם שטעטעל אין דרום אויסטראַליען. אויף זיין הויכען אַמט איז ער קודם כל א געזעלשאַפטליכער טוער, וועלכער פערגעסט קיינמאָל נישט אין דעם אַרבייטער קלאַס, ער איז שטענדיג א אַרביטער אין די קאָנפליק־טען צווישען אַרבייטס־געבער און אַרבייטער. א [illegible] סער אַפּאָטראָפּוס פון קינדער און פערטיידיגער [illegible] שרייבער. אין אויסטראַליען וואו ער איז זעהר בע[ליבט] איז ער בעקאַנט מיט'ן צונאָמען דער „גוטמוטיגער דזשאָ".

מיט די דאָזיגע מענשען קאָנטאַקטירט זיך טעלעפאָניש דער פּרעמיער באַלדווין מיט דער הילף פון זיינע ווייט גרייכענדע טעלעפאָן אַפּאַראַטען, שטעהען אויף זיין שרייבטיש אין זיין לאָנדאָנער קאַבינעט אויף דער דאַונינג־סטריט 10.

ווי אַזוי די אויפשטענדיגע שפּאַנישע גענעראַלן

פינאַנסירן די דייטשע ליפערונגען פון קריגס־מאַטעריאַלן

די „דייטשע אינפאָרמאַציאָנען" פערעפענטליכען פאָלגענדע ידיעות פון וואַלענסיאַ וועגען דער פינאַנ־סירונג פון די געוועהר ליפערונגען פאַר דעם גענע־ראַל פראַנקאָ:

די אויפשטענדיגע זענען שולדיג געווען דייטש־לאַנד פאַר ליפערונגען פון קריגס־מאַטעריאַלען אין דער צייט פון 18 יולי ביז דעם 10 נאָוועמבער די סומע פון 230 מיליאָן מאַרק. די דאָזיגע סומע ענט־האַלט נישט דעם חוב פאַר 237 אעראָפּלאַנען וואָס די דייטשע אעראָפּלאַנען פאַבריקען האָבען צוגע־שטעלט דירעקט די אויפשטענדיגע. אויף צו בעצאָה־לען די דאָזיגע ליפערונגען האָט, פערשטעהט זיך גע־נעראַל פראַנקאָ נישט געהאַט קיין דעוויזען, די איינ־ציגע מעגליכקייט איז אַלזאָ געווען צו בעצאָהלען מיט רויהשטאָפען ספּעציעל מיט אייזען און קופּער רודע פון די גרובען אין ריף און שפּאַנישען מאַראָקאָ. ביז איצט איז דער גרעסטער טייל מעטאַל רודע פון די דאָזיגע גרובען געגאַנגען קיין ענגלאַנד, האָלאַנד און פראַנקרייך.

דעם 27 אויגוסט האָט דער גענעראַל קאַבאַנע־לאַס, דער שעף פון דער רעגירונג פון די אויפשטענ־דיגע אין בורגאָס אַרויסגעגעבען א פעראָרדנונג, לויט וועלכער די מיליטער מאַכט בעקומט די פולמאַכט צו רעקווירירען אַלע רודעס און מינעראַלען, וואָס זענען נויטיג פאַר מיליטערישע צוועקען. אויפן יסוד פון דער דאָזיגער פעראָרדנונג איז געגרינדעט געוואָרען א געזעלשאַפט וואָס זאָל אָרגאַניזירען די ליפערונג פון מינעראַלען און רודעס קיין דייטשלאַנד. די דאָ־זיגע געזעלשאַפט הייסט „היסמאַ לימיטאַדאַ" און איהר צענטראַלע געפינט זיך אין האָטעל קריסטינאַ אין סעווילאַ. עס איז כאַראַקטעריסטיש אַז די צענ־טראַלע פון דער געזעלשאַפט וואָס דאַרף זיך פערנעה־מען מיט דער ערלעדיגונג פון די פראַנקאָ־היטלע־ריסטישע טראַנזאַקציעס געפינט זיך פונקט אין האָ־טעל אין וועלכען עס האָבען זייער הויפּט־קוואַרטיר די דייטשע פליהער־אָפיצירען וואָס געפינען זיך אין דינסט פון פראַנקאָס אַרמעע.

גלייכצייטיג איז אויך אין בערלין געגרינדעט גע־וואָרען א אַנדערע געזעלשאַפט מיטן נאָמען „ראָ־וואַק". דער אָפּמאַך צווישען גענעראַל פראַנקאָ און דער היטלער רעגירונג זעהט פאָר אַז די „היסמאַ" וועט ליפערען פון שפּאַניען קיין דייטשלאַנד אייזען, קופּער רודע, און מינעראַלען פון די שפּאַנישע גרו־בען אין שפּאַנישען מאַראָקאָ און זאָל אַזוי אַרום גע־דעקט ווערען די בוזאיצטיגע חובות פאַר דעם דייט־שען קריגס־מאַטעריאַל וואָס איז געליפערט געוואָ־רען. דער אָפּמאַך איז אונטערגעשריבען געוואָרען מיט צוויי חדשים צוריק.

אין אָקטאָבער האָבען זיך אָנגעהויבען די ליפע־רונגען אויפן יסוד פון דעם „היסמאַ"־„ראָוואַק"־אָפּמאַך. עס איז פון שפּאַניען קיין דייטשלאַנד געלי־פערט געוואָרען 110,778 טאָן אייזען־רודע וואָס איז איבערגעפיהרט געוואָרען אויף די שיפען „פראָסידאַ" „דזשירדזשינטי", „פּאַסאַיעס", און „קאַפּרי". די דאָ־זיגע שיפען האָבען געבראַכט פון דייטשלאַנד קיין שפּאַניען קריגס־מאַטעריאַל פאַר די אויפשטענדיגע און זענען צוריקגעפאָהרען בעלאָדענט מיט קופּער און אייזען־רודע. די געזעלשאַפט צו עקספּלאָאַטירען די גרובען אין שפּאַנישען מאַראָקאָ (קאָמפּאַניע עס־פּאַנאָל דע מין די ריף) דאַרף נאָך א חוץ דעם אויפן סמך פון די געשלאָסענע אָפּמאַכען אין די נאָהענ־סטע חדשים ליפערען 800,000 טאָן מעטאַל מינעראַ־לען קיין דייטשלאַנד.

דער דאָזיגער ליפערונגס־אָפּמאַך זעהט פאָר, אַז די געזעלשאַפט „היסמאַ" דאַרף צאָהלען דער „קאָמפּאַ־ניע עספּאַנאָל דע מין די ריף" אין פעזעטען, דאַגעגען בעקומט נישט די „היסמאַ" פון דייטשלאַנד גאָר־נישט בעצאָהלט. דאָס הייסט פראַנקאָ מוז אַרויסגע־בען די מינעראַלען קיין דייטשלאַנד און ער בע־קומט נישט דערפאַר קיין דעוויזען. דייטשלאַנד גיט אָנשטאָט דעוויזען קריגס־מאַטעריאַל. לויט זיכערע ידיעות איילט זיך דייטשלאַנד איצט זעהר צו מיט דעם שנעלען טראַנספּאָרט פון די מעטאַל־רודעס, ווייל זי האָט מורא, אַז גענעראַל פראַנקאָ קען דערווייל ליידען א מפּלה און דאַן וועט פון גאַנצען געשעפט גאָרנישט ווערען. עס ווערען צוגעגרייט שיפען וואָס זאָלען קענען איבערפיהרען 600.000 טאָן פראַכט, בכדי אין דער נאָהענטסטער צייט צו קענען רעאַלי־זירען דעם אָפּמאַך.

צוליב דעם וואָס דאָ האַנדעלט עס זיך שוין נישט נאָר אין א רויב פון שפּאַנישען פאָלקס־פער־מעגען נאָר אויך אין דער שעדיגונג פון די אינ־טערעסען פון אַנדערע לענדער, וואָס האָבען ביז־איצט בעצויגען מעטאַל מינעראַלען פון די שפּאַ־נישע גרובען אין שפּאַנישען מאַראָקאָ און וועלכע האָבען אויך געוויסע אָפּמאַכען וועגען ליפערונגען, וואָס זיי האָפען בעקומען גרייט זיך שוין איצט צו א געגען־אַקציע: די פאַראינטערעסירטע רעגירונגען האָבען בודעה אין הסכם מיט דער רעגירונג פון וואַ־לענסיאַ צו שאַפען א אינטערנאַציאָנאַלע קאָנטראָלע איבער דעם אַרויספיהר פון מעטאַל מינעראַלען פון שפּאַניען בכדי אַזוי אַרום צו פערהיטען אַז דער שפּאַנישער רייכטום און ערד מינעראַלען זאָל דורך די אויפשטענדיגע גענעראַלן נישט פערטאַכלעוועט ווערען אויף לאַנגע יאָהרען צום שאָדען פון די אַנ־דערע מלוכות וואָס האָבען געוויסע רעכט אויפן סמך פון גילטיגע אָפּמאַכען.

פֿאַרוואָס האָט זיד־אַפֿריקע פּלוצים צוגעמאַכט איהרע טויערן פֿאַר דײַטשע יודען

די רעגירונג האָט דאָס געטאָן אָהן פּאַרלאַמענט. — אַ שיף מיט פֿינף הונדערט יודישע נפֿשות, וואָס האָט זיך געיאָגט אָנצוקומען קיין קייפּטאַון פֿאַר'ן ערשטן נאָוועמבער. — דער יודישער קאָמיטעט פֿאַר די דײַטשע יודען און די זיד־אַפֿריקאַנישע פּאָליטיק

אַ בריף פֿון קייפּטאַון, זיד־אַפֿריקע.

פֿון ד"ר י. נ. שטיינבערג

— 1 —

מיט אַ צייט צוריק האָבן מיר דערהערט, אַז אַ ספּעציעלע שיף, אָנגעלאָדן מיט הונדערטער יודען פֿון דײַטשלאַנד, לויפֿט פֿייל פֿון בויגן קיין דרום־אַפֿריקע. נישט ווייניגער ווי 537 יודישע נפֿשות — פֿרויען, מענער און קינדער — האָבן אָפּגעדונגען פֿאַר זיך אַ גאַנצע דײַטשע שיף פֿון ברעמען און אײַלען זיך מיט אַלע כּוחות אָנצוקומען אַהער, כאָטש מיט אַ טאָג פֿאַר'ן ערשטן נאָוועמבער.

וואָס איז געשעהן? געשעהן איז אַ קליי־ניגקייט: פֿון ערשטן נאָוועמבער אָן האָט די דרום־אַפֿריקאַנישע רעגירונג, פּאַקטיש על דעת עצמה, אָהן אַ שום פּאַרלאַמענט־געזעץ, צוגעשלאָסן די טויערן פֿון לאַנד פֿאַר די דײַטשע יודען. ביז איצט איז אויף זיי בכלל נישט געווען דאָס קוואָטע־געזעץ, וואָס מען האָט געהאַט אָנגענומען אין יאָהר 1930, לויט וועלכן מ'האָט פֿאַרריגלט די טירען פֿאַר די יודישע אימיגראַנטן פֿון די מזרח־אייראָפּעאישע לענדער. האָבן אין די פּאָר יאָהר, וואָס היטלער איז אין דער ממשלה, גענומען שטראָמען אַהער דײַ־טשע יודען, מייסטענס יונגע מענשן מיט ענער־גיע, פֿאַך־בילדונג און לעבענס־מוט. די אויטאָרען פֿון יענעם קוואָטע־געזעץ האָבן דאָך נישט פֿאָר־אויסגעזעהן, אַז אויך דײַטשלאַנד וועט ווערן אַ שטיפֿמוטער צו איהרע יודען.

האָט זיך דאָ גענומען וועבן אַ שטילער אַנטי־סעמיטישער נוסח פֿון פּאָליטיק. די נאַציאָנאַליסטישע אָפּאָזיציע האָט אויסגענוצט די געלעגנהייט, כּדי צו צופֿאַלן אויף דער רעגירונג, הלמאַי זי לאָזט פֿאַרפֿלייצן דאָס לאַנד מיט אַזאַ שטראָם געביל־דעטע, פֿעהיגע, קולטורעלע דײַטשע יודען... זיי וועבן דאָך אַ צו שטאַרקע קאָנקורענץ צו די שלאָ־פֿעדיגע, לאָ־יצלח'דיגע עלעמענטן פֿון דאָרפֿי־שן אַפֿריקאַנער (צו די מזרח־אייראָפּעאישע יודען האָט מען געהאַט די פֿאַרקעהרטע טענה: זיי זענען אומגעבילדעט, אומפֿעהיג, נישט־קולטיווירט...) האָט די רעגירונג נאָכגעגעבן די שרייער און געענדערט די אײַנפֿאָהר־בעדינגונגען. פֿריהער איז געווען גע־נוג, אַז דער אימיגראַנט זאָל בעקומען פֿון וואַנען סאָיין אַ „גאַראַנטיע" ביז הונדערט פֿונט; איצט, פֿון ערשטן נאָוועמבער אָן, וועט מען פֿאַרלאַנגען פֿון די וואַנדערער גופֿא הונדערט פֿונט, און דווקא מזומן געלד. פֿון וואַנען זאָל עס האָבן דער דײַ־טשער ייד??...

אַז דער היגער דײַטש־יודישער הילפֿס־קאָמיטעט האָט עס דערפֿאַהרן, האָט ער עס צו וויסן געגע־בן קיין בערלין, וואו עס זיצט דער „הילפֿס־פֿעראיין דער יודען אין דײַטשלאַנד", וואָס אָרגאַניזירט עמי־גראַציע. איז געוואָרן אַ מהומה צווישן די טויז־נטער יודישע סוחרים, האַנדווערקער און אינטע־ליגענטן אין בערלין, ברעסלוי, קעלן, האַמבורג און אין די אַלע שטעט, וואו עס קוועלט זיך די נשמה פֿון'ם יודען. האָט מען זיך אין דער לעצטער פֿאַרצווייפֿלונג אַ וואָרף געטאָן צו די שיף־געזעלשאַפֿ־טן. בישטאָ קיין פּלעצער — אַלע אויספֿאַרקויפֿט. עס איז שוין געווען סוף חודש סעפּטעמבער, און די ווייזע דויערט צו דעם ווייטן זוניגן לאַנד 17 טעג! די ציפֿער 1־טער נאָוועמבער האָט געברענט אין די מוחות פֿון פֿאַרלוירענע מענשן...

איז דער „נאָרד־דויטשער לאָיד" געפֿאַלן אויף אַ המצאה: ער האָט אָפּגעגעבן פֿאַר די בויטען פֿון די יודען אַ ספּעציעלע שיף „שטוטגאַרט", נישט פֿון די געהויבענע פּאַסאַזשיר־שיפֿן, אָבער דאָך אַ שיף, וואָס קאָן ברענגען קיין אַפֿריקאַ. די שיף־געזעלשאַפֿט האָט זיך געלאָזט גוט בעצאָהלען (צוואַנציג פֿונט פֿאַר אַ פּערזאָן). און הונדערטער מענשן האָבן געמוזט אין משך פֿון אַ צעהן טעג ליקווידירען זייערע געשעפֿטן און היימען, שאַפֿן זיך געלד, פֿערטיג מאַכן פּאַפּירען, כּדי אַרויפֿצו־שטײַגן דעם 9־טען אָקטאָבער אויף דער „שטוט־גאַרט". מען האָט קוים געקאָנט אָפּכאַפּן דעם אָטעם בעת די שיף האָט — אונטער דער סוואַסטיקא־פֿאָהן — גענומען אַרויסגעהן אין ים. 200 יודען האָבן טאַקע נישט בעוויזן אַרויפֿצוכאַפּן זיך אויף דער שיף.

— 2 —

אַ מערקווירדיגע שיף האָט זיך געטראָגן אי־בער די כוואַליעס פֿון ים. עס איז געווען אַ שטיק אויפֿגעלעבטע יודישע געשיכטע. מיט אַ פֿינף הונ־דערט יאָהר צוריק, בײַם גירוש־שפּאַניען, האָבן זיך יודען געטראָגן אין שיפֿן צו די צפֿון'דיגע ברעגעס פֿון אַפֿריקאַ. איצט, בײַם גירוש־גערמאַניען, טראָגט זיך אַ לעבעדיגער, ליידענדיגער קאָלעקטיוו יודען, צו די כּשופֿ'דיגע ברעגן פֿון דרום־אַפֿריקאַ. 537 נפֿשות — און קיין איין איינציגער קריסטליכער פּאַסאַזשיר (אויסער זייער זעהר גרויסער מאַנשאַפֿט פֿון דער שיף, אַרום 260 מענשן). אַזוי ווי דאָס מזל וואָלט זיי געגעבן די מעגליכקייט צו בלײַבן אַליין 18 טעג צווישן זיך, אויג אויף אויג, און צו דערשפּירען ביז'ן טיפֿסטן גרונד זייער יודישן, אומפֿערענדערליכן מהות...

בשעת די וואַנדערער האָבן טעג און נעכט אַרום געבלאָנדזשעט אויף דער שיף און מיט אומרוה גע־קוקט אויפֿ'ן הימל און אין די וואַסערן — צי וועלן זיי זיך נישט פֿאַרזוימען אין וועג? — האָט זיך אויפֿ־געהויבן אַ טיפֿער אומרוה אויפֿ'ן אַנדערן עק וועלט — אין קייפּטאַון. מען האָט געוואוסט, אַז דער אָנקום פֿון אַזאַ גרויסער צאָהל יודען מיטאַמאָל וועט דאָ אַרויסרופֿן פּראָטעסטן, אפֿשר ערגערס. און דער דײַטש־יודישער קאָמיטעט האָט גענומען צוגרייטן דעם עמפּפֿאַנג פֿון די געסט. דער טרײַבענדי־גער גייסט פֿון'ם קאָמיטעט איז אייגענטליך איין מענש, דער דײַטשער ייד לואי ראַפֿאַעלי, אַן אַלטער תּושב פֿון דעם לאַנד. די יודישע וועלט זאָל זיך אײַ־ביג אין זכּרון דעם נאָמען פֿון דעם היילי־גען, 73־יעהריגען מאַן, וועמענס יודיש האַרץ ברענט אין פֿײַער פֿון ליבע צום פֿאָלק שוין באַלד 3 און אַ האַלב יאָהר. ער האָט געהאָלפֿן אַריבערקומען אַהער, האָט פֿערשאַפֿט שטעלעס, געשאַפֿן אַ וואַ־רימע אַטמאָספֿערע פֿאַר אומצעהליגע דײַטשע יודען, אין די אַלע יאָהרען.

איצט, פֿאַר'ן אָנקום פֿון דער טראַגישער „שטוט־גאַרט", האָט ראַפֿאַעלי (און זיין סעקרעטאַרין, פֿרײַ־ליין קופּערהאָלץ) ענטוויקלט אַן אומגעהויערע אַר־בייט. ער האָט געשטעלט אויף די פֿיס די יודישע שטאָט, געזאַמעלט גאַראַנטיעס צו הונדערט פֿונט פֿאַר הונדערטער מענשן, געזאַמעלט געלד אויף צו בעדינען זיי אין דער ערשטער צייט, געזאַמעלט דירות און צימערן פֿאַר די געסט, צונויפֿגערעדט זיך מיט דער פּאָליציי וועגן אָרדנונג, מיט דער אייזנבאַהן — וועגן אַ ספּעציעלן צוג. וואָכן־לאַנג האָט ער און דער קאָמיטעט זיך געגרייט, און געוואַרט און געצוואַרט אויפֿ'ן טאָג פֿון אָנקום. און די יודישע בעפֿעלקערונג האָט זיך וואַרים אָפּגערופֿן אויף זײַנע פֿאָדערונגען.

אַז מען האָט זיך דערוואוסט, אַז די שיף קומט אָן דעם 27 אָקטאָבער, האָבן זיך אויפֿגעכאַפּט די היגע נאַצים, די „גרויע העמדלעך", זיי האָבן געדראָהט מיט גרויסע פּראָטעסטן, גערופֿן דורך חוצפּה'דיגע בלעטלעך צו אַ מאַסן־מיטינג אין אָוונט פֿון 26 אָקטאָבער. אויך די צענטראַל־צײַטונג פֿון די פּאַרלאַמענטאַרישע נאַציאָנאַליסטן „דער בירגער", האָט געדרוקט אָהן אַ שיעור בריף פֿון איהרע לעזער מיט פּראָטעסטן געגן די אָנקומענדיגע געסט. „פֿאַר וואָס קומען די יודען דווקא אין אונזער לאַנד? אַ ייד דאַרף אהער נישט אַרײַנגעלאָזט ווערן!" — איז געווען דער מזמור. אַ גרויסער אומרוה האָט אַרומגענומען דאָ אַ סך יודען.

און טאַקע ערב דער געשעהעניש זענען זיך צונויפֿגעקומען אין אַ גרויסן האַל אַ פּאָר טויזנט יודען־פֿײַנד, מייסטענס יוגענד אין פֿערוואָר־לאָזטער אָרימקייט. די „גרויע העמדלעך" האָבן נאָך קיינמאָל נישט געהאַט אַזאַ דערפֿאָלג. מען האָט אָנגענומען אַ רעזאָלוציע, וואָס פֿאַרלאַנגט אַ פֿער־באָט פֿון אימיגראַציע פֿון יודען בכלל. און פּלוצים האָט מען זיך אַ לאָז געטאָן צו די דאָקס, עלף אַ זייגער בײַנאַכט, ווײַל מען האָט כלומרשט די „יודי־שע שיף" אַרײַנגעבראַכט שטילערהייט. מען איז געווען געשטימט זעהר אַקטיוויסטיש. אָבער די שיף איז נאָך נישט געווען... „גוט, וועלען מיר קומען זיי מקבל פּנים זײַן מאָרגען אינדערפֿריה". האָבן יענע לײַט געדראָהט.

אָבער די פּאָליציי האָט אויך נישט גערוהט. פֿון פֿריהמאָרגען אָן האָט זי פֿערנומען אַלע צוגענג צו די דאָקס. פֿאַר מאַניפֿעסטאַנטן איז געבליבן אַ קליינער פּלאַץ. און דאָ האָט זיך אַרײַנגעמישט די נאַטור (ווײַזט אויס, טאַקע מן השמים): זיבען אין־דערפֿריה האָט גענומען בליצן און דונערן, און אַ שלאַקס־רעגן האָט געגאָסן. דער אַנטיסעמי־טישער פֿלאַם־פֿײַער איז געוואָרן דורכגעווייקט מיט וואַסער. עס זענען געווען אַ פֿופֿציג־זעכציג דע־מאָנסטראַנטן מיט פֿעהנער און סוואַסטיקעס. פֿונ דעסטוועגן האָבן זיי פֿערשאַפֿט גענוג צער די געסט. אַז די יודישע אימיגראַנטן האָבן גענומען אַראָפּקומען פֿון די שיף־טרעפּלעך און זיי האָבן דערהערט די ברוטאַלע קולות און זלזולים, האָט בײַ זיי אַ ציטער געטאָן דאָס האַרץ, און די פֿרויען זענען געוואָרן בלייך. זיי זענען געלאָפֿן פֿון אַ לאַנד פֿון באַרבאַריי, און האָבן דערהערט דיזעלביגע שטימע אין דעם פֿרײַען לאַנד!

אָבער באַלד האָט זיי אַרומגענומען די וואַרימ־קייט פֿון די אייגענע ברידער, די העפֿליכקייט פֿון די מלוכה־אָרגאַנען. לויט דעם אַוויז פֿון יודישן קאָמיטעט, זענען זיי נישט אַלע אַראָפּ אין שטאָט. אַ העלפֿט פֿון זיי (אַ 300 מענשן), וואָס פֿאָהרען אָפּ קיין יאָהאַנעסבורג, דורבען און אַנדערע שטעט, זענען געבליבן אויף דער שיף, — וואַרטן אויף דעם צוג, וואָס וועט צוקומען צו זיי דירעקט אין די דאָקס. די צווייטע העלפֿט האָט מען גרופּענווייז געבראַכט אין גרויסן ציוניסטישן הויז, וואו עס זענען געווען סערווירט פֿאַר זיי לאַנגע, מיט בלומען בעפּוצטע טישן. און דאָ האָט מען זיך ערשט געטראָפֿן מיט באַקאַנטע און פֿרײַנד, געלאַכט און געוויינט און געטרייסט זיך.

— 3 —

דאָס אַלטע, אוראַלטע יודישע בילד. אין ציוויליזירטע פֿאָרמען די זעלביגע היסטאָרישע פֿאַר־באַריי. און אָט זענען געזעסן בײַ די טישן צענד־ליגער דײַטש־יודישע יונגעלייט, און אָט האָבן זיי אַלע דערצעהלט... די בעהאַנדלונג מצד דעם קאַפּיטאַן און די מאַטראָזען אויף דער שיף איז געווען „וואונדערבאַר־פֿרײַנדליך". מען האָט אויסגע־מיטען צו פֿערלעצן דעם יודישן כּבוד. מען האָט אײַנגעאָרדנט אַ סינאַגאָגע, אין וועלכער מען האָט דרײַ מאָל אַ טאָג געדאַווענט... שמחת תּורה האָט די יודישע וואַנדערענדיגע קהלה געמאַכט אַ פֿרעהליכן יום־טוב פֿאַר די 43 קינדער... מען האָט בכלל געלעבט ווי אַן איינהייטליכע געמיינשאַפֿט — אַלע אין איין קלאַס, אַ פֿעסטע מאָראַלישע דיסציפּלין. מען האָט זיך געלערנט אַלע טאָג סיסטעמאַטיש ענגליש. מען האָט געהאַלטן „שטימונג". נישט געלאָזט פֿאַלן דעם מוט... בײַם ענדיגען די נסיעה האָט דער קאַפּיטאַן געהאַלטן אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט געדאַנקט זײַנע פּאַסאַזשירען, געבעטען נישט דערמאָהנען זיי צום שלעכטן. און די 537 יודען האָבן איהם דערלאַנגט, מיט אַלע זייערע אונ־טערשריפֿטן, אַ דאַנק־אַדרעס פֿאַר דער גוטער בעהאַנדלונג...

די יונגעלייט מיט נערוועזע געזיכטער האָבן שוין געטראַכט וועגן דער צוקונפֿט. שטעהענדיג מיט'ן רוקן צו דײַטשלאַנד, האָבן זיי שוין ענער־גיש אַרײַנגעקוקט אין דעם נײַעם לאַנד. אָט די מענ־שן האָט היטלער נישט צעבראָכן. עס וועלן נישט אַוועקגעהן קיין פֿינף יאָהר, און זיי וועלן אַלע דאָ שטעהן מיט פֿעסטע פֿיס אויף דעם נײַעם באָדען. און זיי וועלן מסתּמא דערמאָהנען זיך ווי אַ ווײַ־טען חלום יענעם לאַנד און יענעם רעזשים. אָבער הײַנט זענען זיי אַ לעבעדיגער טייל פֿונ'ם יודישן פֿאָלקס־קערפּער, וואָס בלוטיגט און וועהאָגט. און אין זייערע יונגע געזיכטער האָט זיך געשפּיגלט דאָס גאַנצע יודישע מזל.

אָט אַזוי האָט זיך דערווייל פֿערענדיגט דאָס וואונדערבאַרע קאַפּיטעל בערלין־קייפּטאַון, אין וועל־כען ס'האָבן זיך אויסגעמישט מענשליכע רשעות מיט יודישער ברידערליכקייט. און די ברידערליכ־קייט האָט דערווייל מנצח געווען די רשעות פֿון דאָרט און דאָ.

יוד. באַדען און קאָלאָניזאַציע־פּראָבלעמען פֿאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע

די פּאָסטולאַטן פֿון ציטרוס־ווירטשאַפֿט. — דר. ווייצמאַן בײַם הויך־קאָמיסאַר סער אַרטור וואַוקאָפּ

ירושלים (יט"א). אויף דער הײַנטיגער עפֿענטליכער זיצונג פֿון דער קעניגליכער קאָמיסיע האָט אָפּגעגעבן ערקלערונגען דער יורידישער ראַט־געבער פֿון דער יודישער אַגענץ, אַדוו. בערנאַרד יוסף. אַדוו. יוסף האָט זיך ברייט אָפּגעשטעלט אויף דעם מצב פֿון די מלוכה'שע און די אומבעאַרבייטע ערד־שטחים אין א"י, וועלכע זענען איצט אינגאַנצן פּאַקטיש הפֿקר. די רעגירונג טאָלערירט גאַנץ אָפֿן, אַז מלוכה'שער און נישט־בעאַרבייטער באָדען זאָל פֿאַרנומען ווערן דורך פֿעלאַכן. דערבײַ איז גע־נוג צוצושטעלן אַ צייגעניש פֿון אַ מוכטאַר און בע־שטעטיגונג פֿון 2 נאָטאַבלען, וואָס עס איז, באַטירליך, נישט שווער צו בעקומען. אויף דעם סמך קען מען בעקומען אָפֿיציעלע דאָקומענטן, וואָס בעשטעטיגט די אָקופּירונג פֿון דעם באָדען.

אַדוו. בערנאַרד יוסף ווײַזט ווייטער אויף, אַז די רעגירונג טוט פּאַקטיש גאָרנישט, כּדי צו פֿער־ווירקליכן דעם אַרט. 6 פֿון א"י־מאַנדאַט וועגן ערמוטיגען אַ קאָמפּאַקטע יודישע קאָלאָניזאַציע. בײַם קויפֿן ערד ווערן יודען געמאַכט פֿערשידענע שוועריגקייטן.

ווען די יודישע באָדען־קניות זאָלן פֿאָרטגעזעצט ווערן אין דעם הײַנטיגן טעמפּאָ, דאַן וועט נישט פֿריהער ווי אין 150 יאָהר אַרום אַריבער אין יודישן בעזיץ קוים אַ העלפֿט פֿון דעם נישט־בעאַרבייטען און מלוכה'שען באָדען.

זאָל די רעגירונג אונז געבן אַביסעל צייט — האָט אויסגערופֿן אַדוו. יוסף — וועלען מיר בעווייזן, וואָס מיר קענען אויפֿטאָן אויף דעם איצט־וויסטען באָדען.

אַדוו. יוסף האַלט, אַז עס דאַרף נישט אויס־געאיבט ווערן קיין שום צוואַנג צו פֿערקויפֿן באָדען, מען דאַרף אָבער אויך נישט אָנווענדן דערבײַ קיין שום בעגרענצונגען. מען דאַרף נישט שטערן דעם אַראַבישן לאַנדווירט צו פֿערקויפֿן זײַן נישט־בעאַרבייטען באָדען פֿאַר גוט יודיש געלד. אַ פֿערבאָט פֿון דעם מין וואָלט בעדײַט אַ בעגרענצונג פֿון דער ווירטשאַפֿטליכער פֿרײַהייט, אַן אומבערעכ־טיגטע אײַנגרעניף אין די אינדיווידועלע רעכט און וואָלט דערפֿיהרט צו דער רואין פֿון דעם לאַנד־ווירטשאַפֿטליכן קרעדיט.

פֿאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע איז דאַן ער־שינען אַ נײַער פֿיהרער פֿון דער פּרדסנים־סעקציע בײַם יודישן קאָלאָניסטן־פֿערבאַנד ש. טאַלקאָווסקי, וועלכער האָט געשילדערט פֿאַר דער קאָמיסיע די לאַגע און די בעדערפֿנישן פֿון דער ציטרוס־אינדוסטריע אין א"י.

ש. טאַלקאָווסקי האָט נאָך אַן אַלגעמיינעם אי־בערבליק פֿון דער ענטוויקלונג פֿון די פּרדסים און פֿון דעם עקספּאָרט פֿון ציטרוס־פֿרוכטן אויסגע־רעכנט די פּאָסטולאַטן פֿון דער ציטרוס־אינדוסטריע אין לאַנד.

דאָס פֿערענדיגען דעם האַפֿען יפֿו — חיפֿה וועט בעדײַטענד פֿערלײַכטערן דעם טראַנספּאָרט, וואָס איז איצט אין דעם ציטרוס־סעזאָן פֿאַרבונדן מיט בעדײַ־טענדע שוועריגקייטן. די רעגירונג דאַרף אויך בעגינסטיגען די פּראָדוקציע פֿון קעסטלעך פֿאַר אָראַנ־זשען, בעמענדיג אין אַכט דעם אַלץ שטײַגענדן עקספּאָרט.

ירושלים (יט"א). פּרעזידענט ד"ר חיים ווײַצ־מאַן האָבן הײַנט פֿאַרבראַכט אַ גאַנצן טאָג צו גאַסט בײַם הויך־קאָמיסאַר סער אַרטור וואַוקאָפּ. צום מיטאָג זענען אויך געקומען דער גענעראַל־סעקרעטאַר פֿון דער רעגירונג ה' האַל און דער מיט־גליד פֿון דער קעניגליכער קאָמיסיע, פּראָפֿ. קאָפּלענד.

ווירטשאַפֿטליכע פֿאָלגען פֿון דעם אַראַבישן שטרייק אין א"י

אַן איבערבליק אין לאָנדאָנער „עקאָנאָמיסט"

לאָנדאָן (יט"א). די פֿיהרענדע ענגלישע ווירטשאַפֿטליכע צײַטשריפֿט „עקאָנאָמיסט" ברענגט אין איהר לעצטן נומער אַן איבערבליק פֿון די פֿאָלגען פֿון דעם אַראַבישן שטרייק פֿאַר דער ווירט־שאַפֿט אין א"י. די צײַטונג שטעלט פֿעסט, אַז דער אויסערליכער האַנדעל האָט זיך אין דער צייט פֿון די אונרוהען זעלבסטפֿערשטענדליך פֿערקלענערט. דער אײַנפֿיהר איז אין ערשטן האַלב־יאָהר 1936 געפֿאַלן אין פֿערגלײַך מיט'ן ערשטן האַלב־יאָהר 1935 פֿון 8½ אויף 6 מיט דרײַ פֿערטעל מיליאָן פֿונט, דער עקספּאָרט — פֿון 3½ אויף 2 מיט אַ פֿירטעל מיליאָן פֿונט. עס זענען אויך צײַטווייליג געשטיגען די לעבענסקאָסטן אין א"י. די שטייגערונג ווערט פֿון יודישע קרײַזן בערעכנט פֿאַר דעם פּעריאָד פֿון מאַי ביז סעפּטעמבער ה. י. אויף העכער 20 פּראָצ. לויט דער שאַצונג פֿון דער רעגירונג בעטרעפֿט די שטייגערונג נישט מעהר ווי 7 פּראָצ.

אויף דעם רעגירונגס־בודזשעט האָט זיך נאָך נישט אָפּגערופֿן די ווירקונג פֿון די אונרוהען און פֿון דער מיליטערישער אַקציע. אין די ערשטע 9 חדשים פֿון לויפֿענדען יאָהר זענען די הכנסות געווען העכער פֿון די הוצאות, הגם באַטייליך נישט אין אַזאַ מאָס ווי אין די פֿריהערדיגע יאָהרען. די רע־גירונג איז נאָך דערווייל נישט געצוואונגען געוואָרן אויסצוגעבן צו דעקן אַ טייל פֿון די מיליטערישע קאָסטן, וועלכע וועלען אויסמאַכן אַ גאַנץ בעדײַטענדע סומע. דער בודזשעט־עודף בעטרעפֿט הײַנט־צו־טאָג 6½ מיליאָן פֿונט. ווען די רעגירונג זאָל אַפֿילו ווײַטער אָפּהיטן דעם מנהג צו רעזערווירען אַ סומע, וואָס ענטשפּרעכט די אײַנקונפֿטע פֿון אַ גאַנץ יאָהר אויפֿ'ן פֿאַל פֿון אַ קריזיס, וועט זי דאָך נאָך געפֿינען מיטלען אויף דורכצופֿיהרען אַ ברייטן פּראָגראַם פֿון עפֿענטליכע אַרבייטן.

פֿיל אײַנקונפֿט־פּאָזיציעס, בעזונדערס פֿון די צאָלן, האָבן זיך פֿערקלענערט. די הכנסות פֿון די באַהנען זענען געזונקען אויף 11½ פּראָצ. דאַגע־גען די בעטריבס־הוצאות זענען געשטיגען אויף 5 פּראָצ. די פּאָסט־הכנסות זענען געשטיגען מעהר ווי יועו עס איז.

צום סוף בעהאַנדעלט דער „עקאָנאָמיסט" דעם פֿאַקט, וואָס די יודישע אײַנוואַנדערונג ווערט פֿאָרט־געזעצט, די גרינדונג פֿון יודישן פּאָרט אין תּל־אביב און די אָפֿיציעלע ציפֿערן וועגן די נײַ־גע־גרינדעטע האַנדעלס־געזעלשאַפֿטן און קאָאָפּעראַטי־וון. אין ערשטן האַלב־יאָהר 1936 זענען פֿעררע־גיסטרירט געוואָרן 31 נײַע האַנדעלס־געזעלשאַפֿטן. דערפֿון 278 ריין־יודישע און 18 אַראַבישע. כמעט אַ העלפֿט פֿאַלט אויס אויף נײַע געשעפֿטן אין תּל־אביב. אין דער זעלבער צייט זענען געגרינדעט גע־וואָרן 76 קאָאָפּעראַטיוון, דערונטער 1 אַראַבישע.

דאָס וויכטיגסטע ווירטשאַפֿטליכע פּראָבלעם פֿאַר א"י — ענדיגט די ענגלישע צײַטשריפֿט — איז אפֿשר דאָס געפֿינען נײַע אָפּזאַץ־מערק פֿאַר דעם ציטרוס־עקספּאָרט. ווי מען האָט בערעכנט, וועט דער הײַ־יאָהריגער עקספּאָרט בעטרעפֿן פֿון 8½ ביז 9 מיליאָן קעסטלעך, לגבי 6½ מיליאָן אין פֿאַריגן יאָהר. מען גלויבט, דאָס די אונרוהען אין שפּאַ־ניען וועלן הײַ־יאָהר עפֿענען פֿאַר די א"י־ציטרוס־פֿרוכטן נײַע מעגליכקייטן אויף די אייראָפּעאישע מערק.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבן

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג, 17 ג׳ טבת תרצ״ז	דעצעמבער זון-אונטערגאנג 3.23 זון-אויפגאנג 7.49

עטליכע אגודהשע פרנסים ווילען שטעל[ן]
אויף דער טאג-ארדנונג די רב-פראגע

דורך דעם, וואס זיי ווילען נישט קומען צו די ביודזשעט-זיצונגען פון קהלה-ראט

אין די אגודהשע קרייזען פארשטארקט זיך אלץ מעהר דער פערלאנג, אז די „אגודה" זאל אויס־נוצען איהר איצטיגע מעהרהייט אין דער קהלה און זאל אנגאזשירען א הויפט־רב פאר לאדז.

ווי מיר האבען שוין נעכטען מיטגעטיילט האט פרעזעס מינצבערג צוגעזאגט אין די נאהענטסטע טעג צונויפצורופען א בעראטונג מיט די פארשטעהער פון אלע גרופירונגען און סתם אנגעזעהענע בעלי־בתים, כדי זיך ארדורכצורעדען וועגען דעם ענין.

די אפאזיציע פון דער „אגודה" איז אבער שטארק אומגעדולדיג. זי טענהט, אז קיינמאל קען נישט דערגרייכט ווערען קיין איינשטימיגקייט וועגען א הויפט־רב אין לאדז, דעריבער פרובען די אפאזי־ציאנעלע קהלה־פרנסים איינצואיבען א דרוק אויפן פרעזעס מינצבערג אז ער זאל צואיילען מיט דער ער־לעדיגונג פון דער דאזיגער פראגע. די פאסיווע נע־לעגענהייט דערצו האבען זיי געפינען דערין וואס שוין אין די נאהענטסטע וואך קומט אויף דער טאג־ארדנונג פון קהלה־ראט דער נייער בודזשעט אויפן יאהר 1937. הגם אלץ ווארט מ׳האלטען־בסוד, דער־ווייסען מיר זיך פון גוט־אינפארמירטע קוועלען, אז 6 אגודה־פרנסים האבען בעשלאסען אזוי לאנג נישט צו קומען אויף די זיצונגען פון קהלה־ראט כל־זמן די רב־פראגע וועט נישט ווערען ערלעדיגט.

אויב די 6 פרנסים זאלען ווירקליך אויספיהרען זייער בעשלוס וועט די „אגודה"־פראקציע קומען אויף די זיצונגען פון קהלה־ראט בלויז מיט 9 פר־נסים, ווי ס׳איז שוין געווען דער פאל אויף דער לעצטער זיצונג. די „אגודה" וועט דאן נישט האבען קיין קוואָרום און כדי אנצונעהמען דעם ביודזשעט וועט מען מוזען אנקומען צום חסר פון אנדערע גרו־פירונגען, אויב מ׳קען נישט רעכענען אויף [ב]שטימען פון די אונפארטייאישע, וועט אויך [די]זיין נענגג, ווייל צו א קוואָרום זענען נויט[יג] ... פרנסים.

אין שייכות מיט דעם דאזיגען ענין פערטי[גט] מען חגם אנהויב פון די אונטערהאנדלונגען מי[ט] ציוניסטען בנוגע אנ׳איינשטימיגקייט אין ביודזשעט פראגען, אויב מ׳וועט אדורכקומען מיט די ... טען, וועלכע האבען 4 פרנסים, מכוח די ביודזשעט ענינים, וועט דער ביודזשעט שוין קענען אנגענומען ווערען אהן דער „אגודה"־אפאזיציע.

קהלה טאר נישט צונעהמען קיין בעאמטע
אהן דער פערשטענדיגונג מיט דער סטאראסטווע

די סטאראסטווע האט ארויסגעשיקט א בריף צו דער קהלה־פערוואלטונג, אין וועלכען עס ווערט מיט־געטיילט, אז די קהלה פערוואלטונג טאר נישט אננעה[מ]מען קיין נייע בעאמטע אהן פערשטענדיגונג מיט דער סטאראסטווע.

גלייכצייטיג האט די סטאראסטווע אין׳ם בריף פעראָרדענט, אז די קהלה זאל איהר צושטעלען א רשימה פון אלע בעאמטע און דערביי זאלען [זיין] געגעבן ווערען אלע פערזאנאליען און ... פארא אמט יעדער פון די בעאמטע פיהרט ...

דער דאזיגער בריף פון דער סטאראסט[ווע] וועט איי די נאהענטסטע טעג בעטראכט ווערע[ן] א זיצונג פון דער קהלה־פערוואלטונג.

יונגער לאדזער פערמעגליכער קריסט וויל זיך מגייר זיין

כדי חתונה צו האבען מיט א יודיש-מיידעל

צו הרב טריסטמאן האט זיך געווענדעט א 24 יעהריגער לאדזער קריסטליכער יונגערמאן סטעפאן גארילוצקי, וועלכער האט געבעטען אז מ׳זאל פאר איהם אדורכפיהרען אלע פארמאליטעטען כדי ער זאל ווערען א יוד.

אויף דער פראגע צוליב וואס ער טוט דאס, האט ער ערקלערט, פאלגענדעס: ער איז א זוהן פון א פערמעגליכער קריסטליכער פאמיליע אין לאדז. ער האט געענדיגט א הויכע אינדוסטריע שול און איז אר־ווערק אין א סקערניעוויצער פאבריק אויף פראקטיק דארט האט ער זיך בעקענט מיט א יודיש מיידעל פון א חסידישער פאמיליע, 5 זייער בעקאנטשאפט האט זיך פערוואנדעלט אין א טרויסער ליבע. ווי ער האט ווייטער דערצעהלט, קען ער זיך נישט פארשטעלען זיין לעבען אהן דעם, אז ער זאל חתונה האבען מיט דעם יודישען מיידעל. היות ווי דאס סקערניע־ווויצער מיידעל האט חסידישע עלטערן און ס׳קען גארנישט זיין קיין רייד, אז זי זאל ענדערען איהר רעליגיע, האט ער בעשלאסען צו ווערען א יוד, דערביי האט ער זיך שוין פערשטענדיגט מיט זייגע עלטערן און זיי מאכען נישט פון זיין מגייר זיין זיך קיין גרויסע טראגעדיע.

מ׳האט אנגעהויבען דעם יונגענמאן אפצוהו[יטן] פון דעם דאזיגען שריט. מ׳האט איהם אנגע[וויזן] אויף די לעצטע יודען־פערפאלגונגען און ... צרות. דער קריסטליכער יונגערמאן האט אבער ... ענטפערט אז ער שרעקט זיך דערפאר נישט ... ער איז אנ׳אונאפהענגיגער מענש און זיין ... איז אנ׳ענדגילטיגער, היות אבער ווי אין געוו[יסע] גרעסערע פאלען קען מען נישט אדורכפיהרען די פ[אר־] מאליטעטען פון מגייר זיין זיך, האט מען דעם ... יונגענמאן געראטען, אז ער זאל אוועקפאהרען ... ליציען ווי ער וועט קענען לויט זיין פערלאנג ... מגייר זיין.

גארילוצקי האט ערקלערט, אז נאך ... חגאות וועט ער אוועקפאהרען קיין קראקא, ... בעשלוס ענטגילטיג צו רעאליזירען.

Pomoc bezrobotnym to nie jałmużna,
to obowiązek i nakaz s u m i e n i a.

ענדעקישער אדוו. קאוואלסקי פאר׳ן שטאטישען געריכ[ט]

אלס אנגעקלאגטער אין פערשפרייטען פאלשע ידיעות וועלכע קענען בעאונרוהיגען די בעפעלקערונג

אין שטאטישען געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען אדוו. קאוואלסקי, וועלכער איז אלס פרעזעס פון דער ענדעקישער ארגאניזאציע אין לאדז אנגעקלאגט געווארען פאר ארויסגעבען נאך דער דעמאנסטראציע פון 6 אויגוסט אנ׳אויפרוף פון דער ענדעקישער פארטיי אין וועלכען ס׳איז געזאגט געווארען, אז בעת דער סאציאליסטישער דעמאנ־סטראציע פון „בלוטיגען מיטוואך" האט מען גע־מאכט אנטי־מלוכהשע אויסרופען.

די סטאראסטווע האט איינגעזעהן, אז דאס שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט און ס׳קען ... רוויסרופען א בעאומרוהיגונג צווישען דער ... קערונג. צוליב דעם איז אדוו. קאוואלסקי אלס ... זעם פון דער ארגאניזאציע, וועלכע האט ארויס... געבען דעם אויפרוף אנגעקלאגט געווארען אין ... טישען געריכט פאר פערשפרייטען פאלשע יד... וועלכע קענען ארויסרופען א בעאונרוהיגונג צווי... דער בעפעלקערונג.

אדוו. קאוואלסקי האט זיך מודה געווען אין ... רויסגעבען דעם אויפרוף, אבער האט זיך ... מודה געווען אין דער שולד, האלטענדיג אז ס׳... געווען זיין חוב אנצעווייזען אויף „די שונאים ... פאטערלאנד".

דער פערטיידיגער פון אנגעקלאגטען, זיין ... ליכער חבר אדוו. שווידלער, האט פערלאנג[ט] ... דאס געריכט זאל ארויסרופען עטליכע עדות, ... גלידער פון דער ענדעקישער פארטיי וועלכע האב[ן] ... אליין געהערט די דערמאהנטע אויסרופען.

דאס געריכט האט מסכים געווען מיט דעם ... שלאג פון פערטיידיגער און דעם פראצעס ... נעלייגט.

ער איז געגאנגען נאך ירושה און
בעצאהלט קבורה-געלד...

מפלה פון א „ריינעם אריער" ביים שאנטאזשירען אנ׳אלמנה

(א) פארן שטאטישען געריכט איז נעכטען גע־שטאנען דער 31 יאהריגער ערווין צילקע, פון סקלא דאווא 16, וועלכער איז אנגעקלאגט געווארען אין שאנטאזש.

די הויזבעזיצערין פון אטראדאווע 16, וואנדא רונגא, האט דעם 6 נאוועמבער דערהאלטען אנ־אנאנימען בריף אין וועלכען דער אויטאר ווייזט אן, אז איהם איז בעקאנט דאס געהיימניש פון איהר מאנ׳ס טויט, נאך וועלכען זי בעקומט עמעריטור. דערפיי דראהט ער די אלמנה, אז אויב זי וועט איהם נישט צושיקען פאסט־רעסטאנט 3 טויזענד זל. לא יהרג נעלד, וועט ער זי „פערשיטען" און וועט פערלירען די עמעריטור.

די פרוי האט דערוועגען מיטגעטיילט דער פא־ליציי און אויף דעם אנגעוויזענעם ארט אוועקגע־לעגט א קאנווערט מיט 3 באנקנאטען 500־ערס, וואס זענען צוריקגעצויגען געווארען פון פערקעהר. א גע היים־אגענט האט אפסערווירט דאס ארט, און טער כאפט דעם בחור וועלכער האט זיך ארויסגעשטעלט פאר ערווין צילקע, ביי וועלכען מ׳האט אין דער קעשענע געפינען די קאנווערט מיטן געלד. צילקע האט ערקלערט, אז איהם האבען דאס דערצעהלט די לאקאטארען שאפראנסקי און קנאפ, וואס ער האט אויסגענוצט צו שאנטאזש־צוועקען.

דאס געריכט האט צילקען פערמשפט אויף 2 חדשים ארעסט.

אויף 100 מענשען רויכערן 99
די איינציגע אונשעדליכע פאר׳ן געזונד פאטענ-טירטע 4-ווא טמאווע גילזען זענען
„OSMAN"

נאר וועגען די „זגלאשעניעס"
פאר שליסען פארמעלע אפמאכען מיט לערן-יונגלעך

ווי עס איז שוין געווען מיטגעטיילט, דארפען די אלע וואס האבען נאך נישט בעוויזען צו שליסען און רעגיסטרירען פארמעלע אפמאכען מיט זייערע לערן יונגלעך, תיכף אריינצושיקען אין דער האנד־ווערקער־קאמער א מעלדונג (זגלאשעניע) כדי נישט צו פערשפעטיגען דעם לעצטען טערמין פון 31־טען דעצעמבער ה.י. דער פעראייניגטער קאמיטעט פאר די ענינים פון יודישער מלאכה מאכט אויפמערק־זאם אין צוזאמענהאנג מיט די פיל ווענדונגען צו איהם, אז די אונטערשריפטען אויף די „זגלאשע־ניעס" (פונם מייסטער, לערן־יונגעל און פאטער אדער אפוטרופוס), דארפען בעשטעטיגט ווערען דורכן מאגיסטראט (גמינע־אמט), אדער ענטשפרעכענ־דען צעך. צו דער „זגלאשעניע" אין דער האנדווער קער־קאמער דארף אויך בייגעלייגט ווערען א גע־בורדטס־מעטריקע פונם לערן־יונגעל, ווי אויך א צייגניש, אז מען האט בעזוכט א פאלקס אדער פריוואטע שולע.

אלע נויטיגע אינפארמאציעס ווי אויך זגלא־שעניעס צו די האנדווערקער־קאמער ערטיילען אום זיסט דער פעראייניגטער קאמיטעט פאר די ענינים פון יודישער מלאכה (ווארשע, קעניג אלבערטינאס נומער 8).

„Radio kształci, rozwesela,
świat otwiera"

רעגיסטראציע פון פאבאר-יאהרגאנג 1916

(א) פונם 2 ביז׳ן 15 יאנואר 1937 וועט אין לאקאל פון דער מיליטער־אפטיילונג ביי דער שטאט־פערוואלטונג (פעטריקאווער 165) ארויסגע־לייגט ווערען צום בעזיכטיגען פון פעראינטערעסיר־טע פערזאנען — דעם פאבאר־רעגיסטער פון יאהר־גאנג 1916.

די פעראינטערעסירטע דארפען אין משך פון דער דאזיגער צייט קאנטראלירען, צי זיי זענען ריכ־טיג איינגעשריבען געווארען אדער צי זיי זענען נישט אויסגעמיטען געווארען אין דער פאבאר־רשימה, און אריינטראגען ענטשפרעכענדע אויסבע־סערונגען און אויפקלערונגען.

קאנפערענץ פון סטאראסטעס אין לאדז

(א) די וואך קומט פאר אין לאדז א צוזאמענ־פאהר פון סטאראסטעס פון לאדזער וואיעוואדד־שאפט. אין דער קאנפערענץ וועלען זיך בעטייליגען 14 סטאראסטעס.

דעם קומענדיגען זונטאג
וועט די פאסט מיידווייז זיין טעטיג

(א) דעם קומענדיגען זונטאג פאר די חגאות, וועט די פאסט זיין אפען ווי תמיד, מיט דער אונטער־שיד, וואס אנשטאט 8 פריה, וועט זי געעפענט ווע־רען ערשט 9.

נישט טעטיג וועט זיין די אפטיילונג פון „פשע־קאזען" און „זלעצעניעס" ס׳וועלען אויך נישט צו־געשטעלט ווערען קיין בריף.

פארשטעהער פון די ווינטער-הילף קאמיטעטען
אסיסטירען ביי׳ם פערקויפען פאטענטען

אין די שטייער־אמטען, זיצען פון הייבט אן פארשטעהער פון די קאמיטעטען פאר ווינטער־הילף, און אויב מ׳צאהלט נישט אליין מינימום איין ראטע (די ערשטע) גיט מען נישט ארויס קיין פאטענטען.

באלוטער שעכט-הויז איז נעכטען געשפענט געווארען

(א) נעכטען איז געשפענט געווארען דער באלוטער שעכט הויז. מיט דעם מאמענט ווען ס׳וועט איינגע פיהרט ווערען די בעגרענעצטע יודישע שחיטה, וועט די גאנצע מעכאנישע שחיטה אויסגעפיהרט ווערען אין שעכטהויז אויף אינזשינירסקא גאס, אין באלוטער שעכטהויז וועט אויסגעפיהרט ווערען די יודישע שחיטה.

איבערגעשניטען דעם האלז
צוליב א קאנפליקט מיט די עלטערן

(א) אין זיין אייגענער וואוינונג (קאלאיזא 38) איז בעגאנגען זעלבסטמארד דער 27 יאהריגער מאקסימיליאן זאיאנטשעק, מיט א ראזיר מעסער האט ער זיך איינגעשניטען דעם האלז, אין א שווערען צו שטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. די סיבה פון דעם פערצווייפעלטען שריט, איז — א קאנפליקט מיט די עלטערן.

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם!
— I —
F. P. 1
ענטפערט נישט
אין די הויפט-ראלען:
CHARLES BOYER
און JEAN MURAT
— II —
„אליץ פאר׳ן נצחון"
מיט JAMES BAGNEY
אין דער הויפט-ראל.
אנהויב טעגליך 4 א זייגער נאכמיטאג,
שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג.

היינט ערשטע שטאט־ראט־זיצונג

ענדעקעס ערקלערן, אז זיי וועלן נישט ערלויבן די יידישע ראטמענער צו זיצן אויף די פאדערשטע בענק. — א חוצפה'דיגער ארויסטריט פון ענדעק בעלקא אויף דער נעכטיגער קאנפערענץ אין מאגיסטראט. — שארפער ענטפער פון ראטמ. ד"ר עלענבערג. — ענדעקישע צייטונגען שרייבן, אז די „גאראדאווע" ראטמענער וועלן אין לאדזער שטאט־ראט פירן א ריקזיכטסלאזן קאמף מיט דער „זשידא־קאמונע"

ווי אזוי וועט מען ארבייטן?

היינט קומט פאר די ערעפענונג פון נייגעוועהלטען לאדזער שטאט־ראט. אויפן בגין פון פאמארסקא 16 וועט היינט אין אווענד זיין געווענדעט די אויפמערקזאמקייט פון דער גאנצער לאדזער בעפעלקערונג און בעזונדערס פון דער יידישער בעפעלקערונג.

די ערשטע זיצונג פון שטאטראט איז געווארען דער צענטער פון פערזאנטערעסירונג. נישט דערפאר ווייל נאך 2 יאהר הערשונג פון ציטווייליגע שטאט־פערוואלטונגען וויל שוין די שטאט האבען א דעמאקראטיש געוועהלטע זעלבסטפערוואלטונג, וואו ס'זאלען ערנסט בעטראכט ווערען די שטאטישע ענינים, נאר דערפאר ווייל צו די זיצונגען פון לאדזער שטאט ראט הערט זיך צו גאנץ פוילען און יעדער פון זיין שטאנדפונקט.

ווי לאנג איז עס וועגן פון דער לאדזער שטאט־ראט טריבונע האט מען אנגעהויבען צו פערשפרייטען די נייע ראסען־טעאריע און מ'האט אנגעהויבען איינצופיהרען די „אריער פאראגראפען?"

ווי לאנג איז עס ווען די ענדעקישע מעהרהייט האט טעראריזירט און פשוט אנגעווארפען פיזישען געוואלד בנוגע א קליין הייפעל יידישע ראטמענער, כדי אזוי ארום צו נעבען א ביישפיל דער גאס, וועלכע האט גוט פערשטאנען נאכצוטון וואס איהרע אויסדערוועהלטע טוען אין לאדזער שטאט־ראט.

ווי לאנג איז עס ווען פיל שטעט אין פוילען האבען זיך גענומען א מוסטער פון לאדז און נאכגעטון אלץ וואס מ'האט פון דאנען געהערשט?

דעריבער איז פאראן די מורא, אז די דאזיגע ארבייט זאל זיך אנהויבען פונדאסניי. און הגם די איצטיגע לאגע איז אן אנדערע ווי זי איז געווען אין יאהר 1934, די מעהרהייט האבען איצט די סאציאליסטען, ווייזט זיך אבער ארויס אז דווקא דערפאר וואס זיי זענען אין דער מינדערהייט, אבער מיט א שטארקער פראקציע, ווילען זיי מיט נאך מעהר בוריע פון דאטען אויס אנפיהרען דעם קאמף מיט יידען. דערויף וועט מען נישט לאנג דארפען ווארטען, ס'איז נאר אפהענגיג דערפון ווי אזוי וועט זיך פערהאלטען די סאציאליסטישע מעהרהייט. דא אין לאדזער שטאט־ראט וועט זיך איצט אפשפיגלען דער קאמף צווישען פארבאריישע אנטיסעמיטען און די וואס זאגען צו צו קעמפען מיטן אנטיסעמיטיזם. דעריבער איז די גאנצע אויפמערקזאמקייט היינט געווענדעט אויף דער היינטיגער זיצונג פון שטאטראט.

* * *

נעכטען פארמיטאג האבען די פארשטעהער פון די שטאטראט פראקציעס פלוצלינג בעקומען אויפפאדערונגען גלייך צו קומען אויף א קאנפערענץ אין מאגיסטראט.

ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט איז די קאנפערענץ צונויפגערופען געווארען אויפן פערלאנג פון דער ענדעקישער פראקציע. וועלכע איז נישט געווען צופרידען מיט דעם איינטיילען פון די פלעצער אין זיצונגס־זאל, וועלכע איז פארגעקומען אויף א פריהערדיגער קאנפערענץ, צו וועלכע די ענדעקישע פארשטעהער זענען נישט געקומען. פון די יידישע ראטמענער זענען אנוועזענד געווען די ה"ה מילמאן, דר. עלענבערג און ליבערמאן.

דעם פארזיץ האט אין אנהויב געפיהרט דער פרעזידענט גאדלעווסקי, אבער דערנאך ווען די דיסקוסיע איז געווארען א „הייסע" איז דער פרעזידענט אוועק פון דער זיצונג און איבערגעגעבען דעם פארזיץ דעם דיר. קאלינאווסקי.

פון די ענדעקעס זענען געקומען צו דער קאנפערענץ די ראטמענער בראניסלאוו קאוואלסקי און בעלקא.

אין אנהויב האט גענומען א ווארט קאוואלסקי, וועלכער האט ערקלערט, אז די ענדעקישע פראקציע איז נישט מסכים מיט דעם ווי אזוי ס'זענען פונאנדערגעטיילט געווארען די ערטער אין זיצונגס־זאל. ביי דער פריהערדיגער קאנפערענץ איז די ערשטע רייה וועלכע האט 12 ערטער פערטיילט געווארען אויף דעם אופן, אז די פ.פ.ס. האבען בעקומען 6 ערטער, בונד 1, ציוניסטען 1, אגודה 1 און ענדעקעס 3, דאס איז געטון געווארען צוליב דעם, אז יעדע פראקציע זאל האבען איהרע א פארשטעהער אויף דער ערשטער רייה. ווי ס'פיהרט זיך אין יעדען פארלאמענט, קאוואלסקי איז מיט דער דאזיגער פערטיילונג נישט צופרידען, ער האלט אז די ערטער אין דער ערשטער רייה דארפען פערטיילט ווערען נישט לויט די פראקציעס נאר לויט דער גרויס פון יעדער פראקציע.

ראטמאן עלענבערג נעהמט א ווארט און ליינט פאר, אז מ'זאל בלייבען ביים אלטען בעשלוס, ווייל ער באזירט אויף א ריכטיגע פארלאמענטאריציע אז יעדע פראקציע זאל האבען איהר פארשטעהער אין דער ערשטער רייה.

דיר. קאלינאווסקי ערקלערט, אז ער האט נאך דער זיצונג געמאכט א מאטעמאטישע אויסרעכנונג און ס'קומט אויס אז די ענדעקעס קומט אנשטאט 3 פלעצער 4 און דערפאר זאלען די יודען אנשטאט 2 פלעצער אין דער ערשטער רייה בעקומען נאר איינעם.

ראטמאן פאטקאנסקי (פ.פ.ס.) ערקלערט אז ער ווייל נישט מאכען פון דעם ענין קיין פרינציפיעלע פראגע און בעשטעהט אויף דער אויסרעכנונג פון דיר. קאלינאווסקי.

קאוואלסקי בעשטעהט אבער נאך נישט אויף דעם און וויל דווקא, אז די ענדעקעס זאלען בעקומען 6 ערטער, דאגעגען זאלען די יודען נישט בעקומען קיין איין ארט אין דער ערשטער רייה.

אין דעם מאמענט איז דער ענדעק בעלקא ארויס מיט לשון און האט געזאגט: מיר וועלען נישט ערלויבען אז יודען זאלען זיצען אין דער ערשטער רייה און זאלען בכלל זיצען פאר די פאליאקען, בכלל טארען זיך די יודען נישט שטופען.

ראטמאן עלענבערג האט שארף פראטעסטירט געגען דעם דאזיגען ארויסטריט. די יודען מוזען זיין גלייך מיט אנדערע, די יודישע פראקציע מוזען בעקומען ערטער צו־גלייך מיט אנדערע פראקציעס.

די ענדעקישע פארשטעהער האבען דאן פערלאזען די קאנפערענץ און קיין שום בעשלוס איז נישט אנגענומען געווארען.

ווי ס'ווייזט זיך ארויס האבען די ענדעקעס דאס געטון מיט א כיוון, כדי אנצוהויבען די ערשטע זיצונג מיט אן'אוואנטורע, וועלכע וועט פארקומען בעת די ראטמענער וועלען זיך זעצען אויף זייערע ערטער.

וואס פארא טאקטיק די ענדעקעס וועלען בכלל פיהרען אין שטאט־ראט קען מען דרימען פון די אויספיהרען, וועלכע ס'מאכט דער נעכטיגער „ארענדאוניק" מכח דער ערשטער זיצונג פון שטאט־ראט. „די ערשטע זיצונג, שרייבט די ענדעקישע צייטונג קען ברענגען פיל איבערראשונגען. די ענדעקישע פראקציע, אונאפהענגיג פון די אנדער אנדערע שריט פון די טעגליכער — וועט געהן אויף אן'ענטשיידענער ליניע פון קאמף מיט דער זשידאקאמונע. אין דעם דאזיגען קאמף מוזען מיר זיגען".

שלום צווישען פ. פ. ס. און בונד אין לאדז

קיין איינהייטליכע סאציאליסטישע פראקציע וועט אבער נישט זיין

פ. פ. ס. און בונד וועלען ארויסשטעלען אן'איינהייטליכע ליסטע אויף לאווניקעס

די טעג איז פארגעקומען א געמיינזאמע בעראטונג צווישען די קאמיטעטען פון „בונד" און פ.פ.ס. וועגען רעגולירען די בעציהונגען צווישען די ארגאניזאציעס און די ארבייט אויפן פארום פון שטאט־ראט נאך דעם פרונז וועלכער האט זיך געשאפען צווישען די ביידע ארגאניזאציעס פאר די וואהלען. די בעראטונג האט קודם אויפגעקלערט אלע מיספערשטענדנישען, וואס האבען ביז איצט עקזיסטירט און ס'איז ערקלערט געווארען, אז פון היינט אן זענען די בעציהונגען ווייטער אזעלכע ווי זיי זענען געווען פריהער, וועגען דעם דאזיגען ענין זעלען אין די נאהענטסטע טעג ערשיינען קאמוניקאטען פון לאדזער קאמיטעט פון „בונד" און פון א. ק. ר. פ. פ. ס.

דאן איז די בעראטונג צוגעטרעטען צו בעטראכטען די צוזאמענארבייט פון ביידע פראקציעס אויפ'ן פארום פון שטאטראט. נאך א לענגערער דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען, אז פ. פ. ס. מיט „בונד" זאלען נישט בילדען קיין איינהייטליכע פראקציע אין שטאט־ראט.

ווייטער איז בעשלאסען געווארען, אז בעת די לאווניקעס־וואהלען זאלען ביידע פראקציעס „בונד" און פ. פ. ס. ארויסשטעלען א געמיינזאמע ליסטע, דאס וועט געטון ווערען דערפאר. אז דער „בונד" זאל נישט דארפען, ביים וועהלען פון זיינעם א לאווניק אנקומען צו קיין שטימען פון די יודיש־בירגערליכע ראטמענער.

בנוגע דער טאקטיק אויף דער ערשטער זיצונג פון שטאטראט זענען נישט אנגענומען געווארען קיין שום בעשלוסען. ס'איז אפילו נישט פעסטגעשטעלט געווארען, וואס פארא געהאלטען ס'וועלען בעשטימט ווערען פארן פרעזידענט, וויצע־פרעזידענט און לאווניקעס. דאס וועט בעשטימט ווערען דורך דער פראקציע אין שטאטראט פאר דער זיצונג. צוליב די דאזיגע בעשלוסען פון די פ.פ.ס.'ישע און בונדישע פראקציעס איז אויך ווארשיינליך, אז ס'וועט אויך נישט זיין קיין איינהייטליכע פראקציע פון „בונד" מיט לינקע „פועלי ציון".

וועגען אן'איינהייטליכע יידישע פראקציע אין שטאט־ראט

נעכטען איז פארגעקומען א בעראטונג צווישען די ראטמענער פון „אגודה", ציוניסטען, פאלקיסטען און „התאחדות" וועגען דער פראגע פון שאפען אן־איינהייטליכע יודישע פראקציע אין שטאט־ראט, עווענטועל בעשטימען א געמיינזאמע טאקטיק. נאך א לאנגען מיינונגס־אויסטויש זענען קיין שום דע־צידירענדע בעשלוסען נישט אנגענומען. ס'איז נאר בעשלאסען געווארען אפצוווארטען די ערשטע זיצונג פון שטאט־ראט און דאן צונויפרופען א צווייטע בעראטונג פון די יודישע ראטמענער אין דער דאזיגער פראגע.

פערשטענדיגונג צווישען ציוניסטען און „אגודה" וועגען צוזאמענארבייט אין דער לאדזער קהלה

בעשטימט אין קהלה־בודזשעט סומעס פאר קרן־קימת און קרן־היסוד און פאר לאדזער ציוניסטישע אינסטיטוציעס

שפעט ביינאכט האט זיך פארענדיגט די נעכטיגע זיצונג פון דער בודזשעט־קאמיסיע. פון פערלויף פון דער זיצונג איז קלאהר געווארען, אז ס'איז געקומען צו א טיילווייזער פערשטענדיגונג וועגען בודזשעט צווישען די ציוניסטען און דער „אגודה" וועגען א סטאבילער צוזאמענארבייט פון ביידע ריכטונגען אין דער קהלה.

ס'זענען איינגעשטעלט געווארען פאזיציעס אין בודזשעט פאר'ן קרן־קימת 3000 זל. אבער מיט'ן בעדינג, אז דאס געלד איז בעשטימט פאר דער מחלקת החרדים ביים ק"ק, פאר'ן קרן־היסוד איז בעשטימט געווארען 2000 זל. אבער מיט'ן בעדינג אז דאס געלד וועט געהן אויף שפיטאל־צוועקן, פאר'ן קרן ארץ־ישראל (פון „מזרחי" איז בעשטימט געווארען 1000 זל. פאר'ן קרן הישוב, (פון „אגודה") 3000, מפעל ההצלה — 1000 זל. פאר'ן מפעל הבצרון איז נישט בעשטימט געווארען קיין סומע ווייל דער מפעל איז שוין געשלאסען, א חוץ דעם זענען בעשטימט געווארען פערשידענע סומען אויף פערשידענע ציוניסטישע קולטורעלע אינסטיטוציעס אין לאדז.

פון פריוואטע קוועלען דערוויסען מיר זיך, אז ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען א שטענדיגע צוזאמענארבייט און אין יעדער קהלה־קאמיסיע וועט בעשטימט ווערען א ציוניסטישער פארשטעהער.

פאטער! פארוואס האסטו מיך נאך נישט בעזארגט מיט א שפאר־ביכעל פון
BANK KUP. KRED.
לאדז, גור פיעטריקאווער 29.
עלטערן! ערפילט דעם וואונש פון אייערע קינדער!

וועט ווערט מען בעפרייט פון שטראפען פאר שטייער־פערברעכענס?

ביים אויסמעסטען א שטראף פאר א בעגאנגענעם שטייער־פערברעכען דארף מען נעמען אין אכט פאלגענדע אומשטענדען: דעם כאראקטער פון פערברעך, די הויך פון פערשאפטען דעם מלוכה־אוצר שאדען. די פערמעגענס־ פערהעלטנישען פון בעשולדיגטען, די סיבות, וועלכע האבען פערשאפט דעם פערברעך, דער אופן ווי אזוי דער פערברעך איז בעגאנגען געווארען.

פאר בעלאסטענדע ווערען אנערקענט די אומשטענדען פון א פערברעך, אויב ס'איז בעגאנגען געווארען בכיון'דיג נאך געהעריגע צוגרייטונגען, אויב די האנדעלס־ ביכער זענען אויסבעהאלטען געווארען. אויב מ'בעשעפט זיך פראפעסיאנעל מיט פעלשען ביכער, אויב מ'איז נאכאמאל בעגאנגען דאס זעלבע פערברעך, אויב מ'בעגייט שוין דאס זעלבע פערברעך לענגער ווי 2 יאהר.

דאגעגען אלס מילדערנדע ווערען בעטראכט די אומשטענדען, אויב דאס פערברעך איז בעגאנגען געווארען צום ערשטען מאל, אויב דער שולדיגער האט זיך בעקענט צום פערברעך נאך אין סטאדיום פון דער אויספארשונג און געדעקט דעם שאדען דעם מלוכה־אוצר, אויב ער איז בעגאנגען דעם פערברעך צוליב א מעות אדער נאכלעסיגקייט, צוליב פאמיליע פערמעגענס, אדער פערדינסט־טעמים, אונבעוואוסטזיניגקייט, יונגקייט.

בכלל דארף מען געדענקען, אז דאס אויסמעסטען א שטראף פאר א בעגאנגענעם שטייער - פערברעך בעפרייט נישט פון דער פליכט צו בעצאהלען דעם איינגעהאלטענעם שטייער. דעסגלייכען מוז אויך צוגעגעבען ווערען, אז פאר די ארויסגעלעגטע שטייער פערברעכענס שטראפען אויף אנגעשטעלטע, פערוואלטער, עווענטועל אויף אנדערע פערטרעטער טראגט סאלידארישע פעראנטווארטליכקייט דער אייגענטימער.

אויב מיר רעדען וועגען פעראנטווארטליכקייט פאר שטייער־פערברעכענס איז כדאי פעסטצושטעלען אז די פעראנטווארטליכקייט הערט אויף צוליב טויט פון שולדיגען, פערעלטערטקייט אדער צוליב'ן אפשטעלען די אויספארשונג.

אין פאל, ווען א בעשולדיגטער אין בעגיין א שטייער פערברעך שטארבט, ווערט מעהר נישט אונטערגענומען גענען איהם קיין אויספארשונג און די געפיהרטע אויספארשונג ווערט גלייך אפגעשטעלט.

קוים איז אבער א געלד־שטראף ענטגילטיג געווארען צוגעמשפט נאך ביים לעבען פון שטייער־פערברעכער, ווערט מיט זיין טויט די שטראף נישט בטל, נאר זי בעלאסטעט די ירושה־מאסע.

וואס שייך דאס בעפרייט ווערען פון פעראנטווארטליכקייט פאר א שטייער - פערברעך צוליב'ן פערעלטערטקייט, קומט קודם אין בעטראכט דער פאל פון א פערעלטערטע אויספארשונג, וואס בעשטייט דערין, אז מ'טאר נישט אונטערנעמען קיין אויספארשונג אין א שטייער־פערברעך, וואס איז בעגאנגען געווארען פאר 5 יאהר. ווי באלד ס'האנדעלט זיך וועגען א ...ערברעך פאר נישט שטעלען זיך צו דער פינאנץ־מאכט אויף איהר אויפפאדערונג, טאר אזא אויספארשונג נישט אונטערגענומען ווערען נאך א יאהר.

ווייטער איז פאראן א פערעלטערטקייט פון פערמשפט'ן ד. ה. מ'קאן נישט קיינעם פערמשפט'ען אפילו ווען די אויספארשונג האט זיך אנגעהויבען בעצייטענס, ווי באלד דאס פערברעך איז בעגאנגען געווארען פאר 10 יאהר. אויב ס'האנדעלט זיך וועגען א פערברעך פאר זיך נישט שטעלען לויט אן־אויפפאדערונג צו דער פינאנץ־מאכט, ווערט פערעלטערט אזא משפט נאך 2 יאהר.

ס'איז נאך פאראן א פערעלטערטקייט פון אויספיהרען דעם ארויסגעטראגענעם פסק־דין. אלזא מען טאר נישט אויספיהרען קיין אורטייל פאר א פינאנץ־פערברעך, אויב פון מאמענט, ווען דער פסק־דין איז געווארען גערעכטקרעפטיג איז אדורך 10 יאהר.

די פעראנטווארטליכקייט פאר א שטייער־פערברעך קאן אויך אויפהערען צוליב פעסטשטעלען די אויספארשונג דורך דער מאכט גופא.

אזא פאל קאן טרעפען איידער ס'ווערט ארויסגעטראגען א שטראף - דעצידיע, מעג דאן די פינאנץ־קאמער פעראָרדנען אפצושטעלען די אויספארשונג. דער דאזיגער כלל ווערט אנגעווענדעט לגבי די יעניגע פינאנץ־פערברעכען, וועלכע האבען נאכ'ן בעגאנגענעם פערברעך ארויסגעוויזען א געוויסע חרטה זענען בעצאלט דעם פערברעך, ווערענדיג בעוואויגען דערצו דורך שווערע עקנאמישע סיבות און וועלכע זענען נאך קיינמאל נישט געווארען פער־משפט.

3-טער טאג פון סענסאַציאָנעלן פּראָצעס געגען דעם פאַרפאַלק ליטראָווסקי פאַר פאַלש בעשולדיגען דעם אדוו. מיסאלא

(א): אין דריטען טאג פון פּראָצעס געגען דעם פאַרפאַלק ליטראָווסקי איז פאָרגעקומען דער ווייטערער פערהער פון די עדות. עס שטאַהט פאַרן ריכטער־טיש דער האנדעלס־לייטער פון דער פאַבריק וויבער, ער קלערט אויף וואָס פאַר אַן אופן ער האט געפיהרט די ביכער, ווי אַזוי עס זענען פאָרגעקומען די אויסצאָהלונגען, ווי אַזוי מען האָט צוזאַמענגעשטעלט די אויסצאָהל־צעטלען און שטעלט זיך גענוי אָפּ אויף די פונקטען, וועגען וועלכע עס זענען געווען פאָרגעוואָרפען, אַז זיי זענען געוועזען געפעלשט. די אויסבעסערונגען אויף די אויסצאָהלונגס־ליסטעס ערקלערען זיך דערמיט, וואָס שפּעטער איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז געוויסע ארבייטער האָבען בעקומען מעהר ווי פיל עס איז זיי געקומען.

וויבער ערקלערט ווייטער, אַז ער איז ווירקליך בשעתו ערקלערט געוואָרען באנקראָט אָבער אין יאָהר 1929 איז איהם צוריקגעקעהרט געוואָרען די סוחרישע רעכטע.

ווייטער ערקלערט וויבער, אַז דאָס דריטע אויסצאָהלונג בוך איז געפונען געוואָרען אין קאמער, אין הויף און ער מיינט, אַז דאָס האָבען די ליטראָווסקיס דאָרט אַהין דאָס בוך פערבעהאַלטען. וועגען דעם דאָזיגען בוך איז ארויסגעקומען א סכסוך און מען האָט נישט געקאָנט אַדורכפיהרען די עקספּערטיזע.

אויף דער פראַגע פון אדוו. לעדערמאַן ערקלערט פרוי ליטראָווסקאַ, אַז באַלדעם ווי מען האָט אראָפּגענומען דעם באַנקראָט האָט זי געהערט, אַז וויבער האָט מיטגענומען אַלע ביכער און דאָקומענטען וועלכע ער האָט געברויכט און דאָס איבעריגע ארויסגעוואָרפען. באַלדעם האָט מען אַלעס געפינען אין דער קאַמער אין הויף.

דער עדות וויבער לייקענט און זאָגט, אַז דאָס איז אַלץ אויסגעטראַכט אויס נקמה דורך די ליטראָווסקיס.

באַך אַן הפסקה ערקלערט ווייטער וויבער, אַז פונ׳ם 7. מאַי ביז׳ן 28 נאָוועמבער 1930 זענען איינגעשריבען אין קאַסע בוך אַלע פּאָזיציעס פאַר בעהייצונג און בעלייכטונג, דאָס איז אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן פאַקט, אַז ער האָט זיך צוגעאייגענט די סומע.

ווייטער ווערט בעוויזען אַז די ליטראָווסקיס האָבען נאָך דעם ווי מען האָט אָפּגעשאַפט דער באַנקראָט פּראָדוצירט אויף אייגענע רעכנונג, די ליטראָווסקאַ ערקלערט, אַז זי האָט פערקויפט פערשידענע זאַכען כדי צו שאַפען געלד צו דער פּראָדוקציע.

וויבער וואַרפט אָפּ דעם פאָרוואורף, אַז ער זאָל האָבען צוגעאייגענט 44 סוך שטרימף וועלכע זענען געבראַכט געוואָרען אין פאַבריק.

דער פּראָקוראָר פרעגט: צוליב וואָס האָבען די ליטראָווסקיס געבראַכט די שטרימף פון מאַגאַזין אין פאַבריק אַריין?

וויבער ערקלערט: כדי צו האָבען די מעגליכקייט צו פערקויפען פון דער ערשטער האַנד.

פרוי ליטראָווסקאַ שרייט פון אָרט:

— „כ׳קאָן מעהר נישט אויסהערען די ליגענס“.

דאָס געריכט פעראָרדענט אַריינצוטראָגען דעם אויסרוף אין פּראָטאָקאָל און מאַכט אויפמערקזאַם די פרוי ליטראָווסקאַ אויף איהר נישט פּאַסענדען אויפפיהרען זיך אין געריכט.

באַלדעם ווערט ערקלערט אַן הפסקה ביז הייַנט איבערמאָרגען.

נאָר א באַנקראָט אין דער קאָנפעקציע־בראַנזשע

(אג) די לעצטע טעג האָט אָפּגעשטעלט די צאָהלונגען א בעדייטענדע קאָנפעקציע־פירמע אין לאָדז — גרינשטיין. ווי מען אינפאָרמירט אונז, זענען די חובות פון דער פירמע בעדייטענדע. דערוויַיל האָט דער דאָזיגער באַנקראָט א פּאַסיווען כאַראַקטער, ווייל עס איז נאָך קיין שום געריכטליכע פּראָצעדור נישט אונטערגענומען געוואָרען. פון דאָזיגען באַנקראָט האָבען הויפּטזעכליך געליטען פירמען, וואָס געהערען צו דער מיטעלער טעקסטיל־אינדוסטריע.

דער 11־טער באַנקראָט אין דער קאָנפעקציע־בראַנזשע אין לאָדז, ווייזט אָן אויף דער פּולשטענדיגער העזאָרגאַניזאַציע אין דאָזיגען פּראָדוקציע־צווייג און נישט דווקא אויף דעם קריזיס אין דער קאָנפעקציע־אינדוסטריע. עס איז כאַראַקטעריסטיש, אַז די לעצטע באַנקראָטען האָבען דאָס רוב א שטילען כאַראַקטער און עס איז צו זעהן, אַז די לעזונג פון די פינאַנציעלע שוועריגקייטען דורך א געריכטליכער פּראָצעדור, ווי די ביזדאַניצטיגע אופּאָדלאַשטש פּראַקטיק האָט בעוויזען אין דער בראַנזשע, איז נישט גינסטיג פאַר די, וואָס שטעלען אָפּ די צאָהלונגען.

בעשטראָפט אַ ווירט מיט 1000 זלאָטיס
פאַר גורם זיין צו א קאַטאַסטראָפע מיט קרבנות

(א) פאַר׳ן סטאַראָסטע־געריכט איז געשטאַנען פייוועל טרובאָוויטש, פון אַגראַדאָוואַ 9. ה׳ טרובאָוויטש איז אין אָקטאָבער ד. י. צוגעטרעטען בויען אויף זיין פּלאַץ (קאָפּערניקאַ 53) א הויז. אָהן פּלאַן און אָהן דערלויבעניש פון דער בוי־מאַכט, צוליב דעם איז בעת דער ארבייט פאָרגעקומען א קאַטאַסטראָפע בעת וועלכער ס׳איז איינגעפאַלען א וואַנד און בעגראָבען אונטער זיך אַן ארבייטער, וואָס איז געשטאָרבען פון די וואונדען, אויך אַנדערע ארבייטער זענען פערוואונדעט געוואָרען.

דאָס סטאַראָסטע־געריכט האָט טרובאָוויטש׳ן בעשטראָפט מיט טויזענד זלאָטעס שטראָף, אָדער 2 חדשים אַרעסט.

נאָר 2 קאָנצערטען

פרייטאָג, דעם 25 דעצעמבער, 9 אווענט און
שבת, דעם 26 דעצעמבער, 4 נאָכמיטאָג

פון מייסטער פון פאָלקס־לידער

יאָסעלע קאָלאָדני

נאָכ׳ן וועלט־טורנעע, וואו ער האט געהאַט אַזאַ ריזיגען ערפאָלג.

פּרטים אין די ווייטערדיגע אַנאָנסען.

אַפּטייקען.
היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(א) הייַנט בייַנאַכט דיזשורירען: מ. קאַספּשיצקע־וויטש (זגערזשער 54), היכטער און לאַבאַדזאַ (11 ליסטאָפּאַדאַ 86), י. זונדעלעוויטש (פּעטריקאָווער 25), באַמבאַרסקי און שאַיין (פּושעיאָזר 19), מש. רייטעל (קאָפּערניקאַ 26), מ. ליפּיעץ (פּעטריקאָווער 193) ז. קליפּאַטאַווסקי (דשגאַווער 147).

קליינער פעליעטאָן
די אייער־רעפאָרם

— לאַכטס נישט! — זאָגט שמיל־שמעלקי — מ׳איז שוין, דאַכט זיך, אויף א שטיקעל דרך מיט דער מעשה, מיט די אייער מיין איך...

האָט איהר געהערט א מעשה? קייבער האָט ביז איצט נישט געוואוסט, וואו די מעשה שטעקט... (די מעשה מיינט מען דאָ דעם קריזיס...) זענען געקומען די לאָדזער טשאַרנע־נאַביאַל־סוחרים, די „אייער עקספּערטיזען“ מיט אַן אייער־פּלאַן — (נישט פון די אייערפּלאַנען, וואָס פליהען איבער׳ן שפּאַנישן מאַנדריד!) — נאָר טאַקע מיט א געוועהנליכען אויסגעצייכנטען און געקאַלקולירטען אייער־פּלאַן, אַז מ׳זאָל מהיום והלאה פערקויפען אייער נישט אויף צענדליגע, נישט אויף לאַחדים, אויפ׳ן מאַנדעל און שאָק, נאָר אויף וואָג, ס׳הייסט, די אייער זאָל מען וועגען מיט דער קילאָ...

און אַז מען וועט אַזוי אַרויסצעשעם וועגען די אייער מיט דער קילאָ, וועט שוין גוט זיין, — וועט מען מוצא אריין אין דער הלה“.

כמה שנאמר קול חתן וקול כלה, בואי כלה, בואי כלה...

און סע וועט זיין גוט פאַר מיר און פאַר דיר און פאַר איהם און פאַר איהר און פאַר כל ישראל, גלאַט פאַר אַלע...

עס וועט אונז אַלע ליכטיג ווערען פאַר די אויגען! א וועלט וועט זיך עפענען, און דער קריזיס ימח שמו וזכרו מיט׳ן באָלקאָט, מיט׳ן אַנטיסעמיטיזם מיט די אַלע איבעריגע צרות וועלען פּלאַצען, ווי א מכה, ווי אַ געשוויר, ווי אַ בלאָטער...

ווי איינער זאָגט: אַראָפּ פון מאַרק און פּטור, משיח וועט קומען!

וואָרום, כ׳בעט אייך — אַזוי ווי אַנומעלט איז צוליב א תרנגול חרוב געוואָרען א גובערניע, קאָן דאָך איצט פון א ביצה שנולדה ביום טוב אויך געריכט ווערען א וועלט!

נישט בחינם זאָגט מען, אַז ס׳איז געקומען די צייט, ווען די אייער לערנען די היהנער, ובפרט אַז זיי, די אייער גייען מאַכען א קאַריערע — זיי גייען עולה לגדולה ווערען — מען גייט זיי גיין הויבען וועגען...

ס׳וועט זיין, פערזיכער איך אייך, וואוּשנע! נישט סתם אייער פון אייער און אייער־נעסטען נאָר צוקונפט־אייער! קילאָ־אייער! כולו באה...

בין איך טאַקי דעריבער מסכים, אַז מ׳זאָל די אנשטאַט ציילען, טאַקי בעסער וועגען...

אי, וועגען!

און וועגען דעם, וואָס מ׳דאַרף צו מעסטן וועגען דעם וועלען מיר א שמועס טון אַן אַנדער מאל!..

שוין!

שמילשמעלק

געשטאָרבען א יוד אין לאַמבאַרד
אויף די טרעפּען בעקומען אַ האַרץ־שלאַג

(א) אין לאַמבאַרד, זאַכאָדניאַ 31 איז פּלוצים געשטאָרבען א ייד.

דער 65 יאָהריגער מאַקס קאַן (וואָלטשאַנסקאַ 69) איז געהענדיג אויף די טרעפּען פּלוצים אַוועקגעפאַלען און אויפ׳ן אָרט געשטאָרבען. דער ארויסגערופענער דאָקטאָר פון דער פּאָגאָטאָוויע האָט פעסטגעשטעלט דעם טויט פון א האַרץ־שלאַג.

דער גורל פון אַ פרוי
סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(33

דאָס זענען געווען צוויי קלאַנגען מיט וועמען זי האָט צוזאַמען געאַרבייט אין ציררק אין ניו־יאָרק אַלע דריי האָבען זי אַרומגעכאַפּט ווי אַלטע גוטע פריינד, און ווי נאָר רחל האָט זיך איבערגעטון, האָבען זיי זיך צוגעזעצט צו א טישעל, בעשטעלט וויין און אויסגעטרונקען צו זייער גליקליך בעגעגעניש. ווען רחל האָט צו זיי גענומען רעדען דייטש האָבען זיך די צוויי מענער פאַרזיכטיג אַרומגעקוקט און זי געבעטען רעדען ענגליש אָדער פראַנצויזיש:

— ס׳איז מלחמה! אין די פראַנצויזען האָבען נישט זעהר שטאַרק ליב דייטש!

— וואָס טוט איהר דאָ?

— מיר אַרבייטען דאָ אין וואַדעוויל!

רחל האָט נאָך אַמאָל בעמערקט אַז די צוויי מענער היטען זיך עפּעס זעהר שטאַרק, בעטראַכטען אַלעמען מיט חשד. האָבע פאַר עפּעס זעהר שטאַרק מורא, ווי זיי וואָלטען נאָר וואָס בעגאַנגען א שרעקליכען פערברעכען.

— איהר זייט דייטשע בירגער? — האָט זי שטיל געהייט א פראַגע געטון, מיינענדיג אַז דאָס איז די סיבה פון זייער שרעק.

— ניין! וואָס פאַלט אייך איין! מיר זענען אין אַמעריקאַ געוואָרען אַמעריקאַנער בירגער. אַנדערש ווי וואָלטען מיר געקאָנט גאַסטראָלירען אין פּאַריז — אַזוי!

— יאָ, און ווי לעבט זיך אייך עפּעס רחל?

זי האָט זיי גענומען עפּעס דערציילען פון איהר לעבען אין פּאַריז זיך בעקלאָגט פאַר זיי אויף איהר אַרבייט אין קאַבאַרעט. זיי בעזאָגט אַז זי גלייכט נישט די שענק אַטמאָספערע, דעם גראָבען עולם און זי וואָלט זעהר געוואָלט פטור ווערען פון דעם און זיך נעמען צו עפּעס אַנדערש. זיי האָבען זי אויפמערקזאַם אויסגעהערט און געשאָסטעוועט אויף א געלעגענהייט איהר עפּעס צו זאָגען זי האָט בעמערקט אַז עפּעס ליגט זיי אויף דער צינג נאָר זיי היטען זיך דאָס צו ברענגען אויף די ליפּען... אָט האָבען זיי געהרייט דאָס געשפּרעך אַהער און אַהין האָבען זיי איהם געהרייט אַהין ביז וואַנען זיי האָבען גענומען רעדען פאָרזיכטיגער שטילער אין קאָנספּיראַטיווער. זיי האָבען גענומען רעדען וועגען דער מלחמה.

— די פראַנצויזען זענען א פיין פאָלק, מען מוז אָבער זאָגען אַז עס האַלט שמאָל מיט פראַנקרייך. די דייטשען זיגען אויף אַלע פראָנטען. זיי בעוויזען וואונדער. ער האָט זיך ווידער אַרומגעקוקט און פאָרט געזעצט:

מיט איין האַנט האַלט דער דייטש די רוסען אַזוי אַז זיי בלוטיגען מיט טויזענד וואונדען. מיט דער צווייטער האַנט זיגט דער דייטש איבער דעם שטאַרקען ענגלאַנד וואָס האָט אַמאָל בעזיגט נאַפּאָלעאָנען... מען מוז צוגעבען, אַז דייטשלאַנד איז זעהר שטאַרק!

העניך האָט אַרויסגעזאָגט די לעצטע ווערטער אַזוי שטיל, אַז מען האָט זיי קוים געהערט. קיינע אַזוי גען האָבען דערישראָקען געוואַנדערט פון איין טישל צום צווייטען צו זעהען אויב קיינער הערט זיך נישט איין. נאָכדעם האָט ער דורכדריננענד גענומען קוקען אויף רחלען צו זעהען וואָס פאַר אַן איינדרוק זיינע ווערטער האָבען געמאַכט אויף איהר.

רחל האָט שוין איצט קלאָר געזעהען אַז עפּעס איז נישט כשר מיט די צוויי דייטשען, אַז בלויז פון רעדען וועגען די דייטשע זיגען וואָלטען זיי נישט געדאַרפט זיין אַזוי שרעקעוודיג און געהיימניספול און וואָס האָבען זיי בכלל געדאַרפט רעדען וועגען דייטשלאַנדס נצחונות?!! און אַז זיי רעדען וועגען אַלגעמיינע זאַכען זענען זיי אַלעמאָל אויף דער וואַך יעדעס מאָל ווען א נייער מענש קומט אריין אין קאַבאַרעט כאַפּען זיי א גנבה׳שען קוק אויף איהם ווי פערפּייכער, וואָס דערוואַרטען, אַז יעדע מינוט קאָן מען אַריינקומען און זיי אַרעסטירען...

רחל איז געוואָרען נערוועז און אומרוהיג פון זייער מאָדערנער אויפפיהרונג, נאָר וואָס דאָס אַלץ בעטייט האָט זי נישט געוואוסט. זי האָט זיך שוין פון זיי געוואָלט בעפרייען און זי האָט מיט בענקענדיגע אויגען גענומען קוקען, אויף דער טיר זעהען צי מאָרים קומט אָן. ער איז נישט געקומען ער האָט אויך נישט אָפּגערופען כאָטש עס איז שוין געווען שפּעט אין דער נאַכט און ער וואָלט שוין דאָ פון לאַנג געדאַרפט זיין. שווערע פאַרזעפיהלען, אַז עפּעס האָט מיט איהם פּאַסירט, האָט אויפגעוויטאָגט אין איהר נשמה און זי האָט זיך נישט געקאָנט קאָנטראָלירען א ציטעריגע נערוועזיטעט וואָס האָט זי איינגעגאַנצען אַרומגעכאַפּט, מאָרים איז געווען איהר איינציגער פריינד אין לעבען און זי איז געווען אַזוי ציטערדיג איבער זיין ליבע צו איהר, אַז יעדער חשד, אַז זי ווערט איהם אָן, האָט זי אַריינגעטריבען אין פער צווייפלונג. הנריך בעמערקענדיג, אַז זי איז זייער צורודערט האָט זי א פראַגע געטון:

— וואָס זייט איהר אַזוי נערוועז?

זי האָט געזאָגט א ליגען, כדי צו פערדעקען איהר אמת׳ע געפיהלען:

— דאָס לעבען דאָ איז מיר נמאס! איך האָב פיינט די אַרבייט: איך וואָלט זיך געוואָלט פון דאַנען בעפרייען!

ווי גנבים וואָס טוען עפּעס א גנבה׳שע שטיקעל אַרבייט, האָבען זיך די צוויי מענער צו איהר האַרט צו געבויגען און הענריך האָט איהר אַריינגערעדט אין אויער:

— קומט צו צו דעם אָרעמס! מיר וועלען אייך אפשר געבען אַן אַרבייט צו טון אין וועלכער איהר וועט זיך פיהלען גליקליך!

אין דער צייט ווען רחל און די צוויי דייטשען זענען געזעסען אין א קאָנספּיראַטיווער פּאָזיציע צוגעבויגען איינער צום צווייטען און געהיימניספול זיך געשושקעט, האָט זיך די הינטערשטע טיר קאַבאַרעט אָן עפען געטון און אַלעקסאַנדער איז אַריינגעקומען ער האָט זיך שטילערהייט צוגעזעצט צו א טישל וואו עס זענען געזעסען אַנדערע און ער האָט בייַ זיי נייגעריג א פראַגע געטון:

— די שלאַנגען טענצערין איז דאָ?

מען האָט איהם אָנגעוויזען אויפ׳ן טישל וואו רחל איז געזעסען מיט די צוויי מענער און זיך סוד׳עט. זי איז געזעסען מיט דער פּלייצע צו איהם און ער האָט איהר פּנים נישט געזעהען. מיט זיין דורכדרינגענד אויג האָט ער גלייך בעמערקט, אַז די צוויי מענער זענען צווייפעלהאַפטע פּערזאָנען, אַז דאָ ווערט אָפּגעטון עפּעס א פערברעכערישע אַרבייט. ער האָט עס אָבער אויסגעטייטשט אַז די צוויי מענער זענען איזרע צוויי אַפּאַשען, וועלכע לערנען זי ווי צו פערפיהרען מענער דעם קאָפּ אויסנאַרען ביי זיי געלד... אפשר רעדען זיי איצט וועגען מאָרים׳!! דער געדאַנק האָט איהם געגעבען ווי מיט הייסע קוילען און א פייערדיגער כעס האָט אין איהם אויפגעפלאַמט צו דעם מיידעל, וועלכע איז זיין זונ׳ס מלאך המות. ער וואָלט זי איצט מיט די געניגען אויסגעפּאַטשט, בעלידיגט און פערטריבען פון שטאָט. מיט אויגען פול האַס האָט ער פּאַטער געקוקט אויף זיין איינענער טאָכטער, זיך גאָרנישט אָנגעשטויבען, אַז זיין ליבע מיט רחל איז בלויז עטליכע טריט פון איהם. און אַז איהר וואָס ער וואָלט זיין לעבען פאַר איהר געגעבען קוקט ער מיט אַזוי פיל האַס...

(פאָרטזעצונג קומט)

זאַל פילהאַרמאָניע טעל. 213-84 | היינט, 8.30 אָוונט איינציגער גרויסער קאָנצערט
אַנשטאָט 9 [illegible]
JERZY CZAPLICKI
ערשטער פוילישער באַריטאָן
PAWEŁ PROKOPIENI
בעריהמטער זינגער, וועלכער האָט אויפגעטרעטן צוזאַמען מיט JAN KIEPURA
אין פּראָגראַם: ווערדי, טשייקאָווסקי, מאָניושקאָ א. אַנד. בילעטן פון 1 זל. ביז 6 זל. צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

די 14־טע יאָהרצייט פון פּרע־זידענט נאַרוטאָוויטש

טרויער גאָטעסדינסט אין קאַטעדרע

(א) בעכטען צו דער 14־טער יאָהרצייט פון פּרע־זידענט נאַרוטאָוויטש, איז אין דער קאַטעדרע אָפּגע־ריכט געוואָרען א טרויער גאָטעסדינסט, אין וועלכער ס'האָבען זיך בעטייליגט דער וואָיעוואָדע ה' האַוקע־נאָוואַק, וויצע וואָיעוואָדע יעגדארא, פּולק. באַלע־סלאָוויטש, באַטשעלניק ד״ר זוראַוואַ, סטאַראָסטאַ ד״ר מאַסטאַווסקי, פּרעזידענט גאַדלעווסקי, וויצע פּרעזי־דענט פאַנטעק, קאָמענדאַנט ד״ר טאַרווינסקי, פּאָליציי קאָמענדאַנט ביעדזשעלסקי און א גרויסע צאָהל פּער־טרעטער פון דער פּרעסע און געזעלשאַפטליכע אָרגאַ־ניזאַציעס.

פאַבריקאַנט פיהרט ארויס די מאַשינען

אַנגעקלאַגט א פירמע צום ארבייטס־געריכט

אין דער פאַבריק פון דער פירמע טייטעלבוים (קאָפּערניקאַ 53), האָט מיט א צייט צוריק אויסגע־בראָכען א קאָנפליקט, געשעהען איז עס צוליב דעם, וואָס די פירמע בכדי צו רעמאָנטירען די מאַ־שינען, האָט אָפּגעשטעלט די פאַבריק און געקינדיגט די ארבייטער. מחמת דעם וואָס די אַרבייטער האָבען אין דער קינדיגונגס־צייט נישט געאַרבייט א וואָך צייט, האָבען די אַרבייטער געפאָדערט אויסצוצאָה־לען דעם פולען לוין. ביגו לבינו האָט דער פאַבריקאַנט ארויסגעפיהרט די מאַשינען און נישט רעגו־לירט זייגע פערפליכטונגען.

אין שייכות דערמיט, האָט דער קל. פעראיין זיך געווענדעט צום ארבייטס־אינספּעקטאָר און צום ארבייטס־געריכט.

געשטאָרבען איז דער זביארניע א יודישע פרוי

וועלכע איז געפאַלען פון הונגער אין גאַס

דעם 8. דעצעמבער איז געפאַלען פון הונגער אויף דרעווגאַוסקאַ גאַס 9 א יודישע פרוי פון אַנ־ערך 70—60 יאָהר אַלט. די פרוי איז דורך דער פּאָגאָ־טאָוויע אָפּגעפיהרט געוואָרען אין דער שטאָטישער „זביאַרניע“ אויף זאַקאַנטנאַ גאַס, די גאַנצע וואָך איז די פרוי געווען זעהר קראַנק און איז נישט געקומען צום בעוואוסטזיין, אזוי אז מ'האָט נישט געקענט דערגעהען ווער זי איז, קיין קרובים האָ־בען זיך אויך די גאַנצע צייט נישט געמאָלדען.

נעכטען איז די דאָזיגע פרוי געשטאָרבען. צו־ליב דעם וואָס עס זענען נישט פאַרהאַן קיין קרובים איז פאַרהאַן די מעגליכקייט, אַז דער טויטער קער־פער זאָל געגומען ווערען צום פּאַלמעסען, חסד של אמת בעט דעריבער יעדען, ווער ס'האָט עפּעס ידיעות וועגען דער דאָזיגער פרוי זאָל צוזיסען גע־בען וועגען דעם אין „חסד של אמת“.

פאַרפאַל ביי דער ארבייט

(א) אין דער פאַבריק וואָלטשאַנסקאַ 50, איז געשעהען א צופאַל מיט דער ארבייטערין בראָניסלאַ וואַ פלאַטעק, זי איז אריינגעריסען געוואָרען אין דער מאַשין, און איהר אָפּגעריסען פינגער. די פערוואונ־דעטע איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאַל.

די ארבייט פון ביוראָ פאַר'ן יודישן וועלט־קאָנגרעס אין לאָדז

לאָדז איז די ערשטע שטאָט אין פּוילען, אפילו פאַר וואַרשע וועלכע איז צוגעטרעטען צו רעאַליזירען די בעשלוסען פון ערשטען יודישען וועלט קאָנגרעס אין גענף. א דאַנק דעם וואָס אין לאָדז זיצט איינער פון די אַקטיווסטע טוער פאַר'ן געדאַנק פון יודישען וועלט־קאָנגרעס דער עקזעקוטיוו מיטגליד ד״ר אריה טאַרטאַקאָווער איז געלונגען צו אַקטיוויזירען א ריי השפּעה אַנגעזעהענע געזעלשאַפטליכע טוער, און זייט 4 וואָכען זוי עס איז אָרגאַניזירט געוואָרען דאָס לאָדזער ביוראָ פאַר'ן יודישען וועלט־קאָנגרעס. אין משך פון די 4 וואָכען האָט דאָס ביוראָ צוזאַמען מיט'ן קאָמי־טעט ארויסגעוויזען א שטאַרקע אַקטיוויטעט און בוצ־ליכע ארבייט. די פאַרגעקומענע ווירטשאַפטליכע קאָנ־פערענץ איז, וועלכע עס האָבען זיך בעטייליגט די אָנ־זעהענסטע טוער אויפ'ן עקאָנאָמישן און ווירטשאַפט־ליכען געביט מיט דער בעטייליגונג פון יעקב לעש־טשינסקי האָט אויסגעוועהלט א קאָמיסיע פאַר איבער־שיכטונג און שוין האָט זי צו פאַרצייכענען פּאָזיטיווע רעזולטאַטען אויפ'ן געביט פון אַריינברענגען יודי־שע ארבייטער אין די יודישע פאַבריקען, קודם כל האַנדעלט זיך וועגען די אַרויסגעשטויסענע פליישער

די קאָמיסיע האָט אויך בעשלאָסען אויף איהר לעצטע זיצונג צו שאַפען א ארבייטס־פערמיטלונגס ביוראָ בכדי צו ערמעגליכען די יודישע ארבייטער און די אַרבייטענדע אינטעליגענץ צו בעקומען ארבייט אין די יודישע אונטערנעהמונגען, צו דעם צוועק ווערט אַדורכגעפיהרט אַ ברייטע פּראָפּאַגאַנדע צווי־שען די יודישע פאַבריקאַנטען און סוחרים, אין דער ארבייט בעטייליגען זיך אַקטיוו די ה״ה: י. ראָט־בער אלס פאָרזיצער, קאָנסול מאַקס קאָהן, מ. האַלצ־מאַן, י. קראַטאַשינקי י. זשורק ווסקי, י. רינגאַרט מ. פרומעס, ד. ווינדמאַן, זאַיאָנטשקאָווסקי און פּאַ־פּאָווסקי. א דאַנק דער איניציאַטיווע פון קאָמיטעט פאַר'ן י. וו. ק. איז בעשאַפען געוואָרען דער אַקציע קאָמיטעט פאַר די לאָדזער פליישער, דער קאָמיטעט פאַר'ן יודישען וו. ק. פערנעמט זיך איצט מיט דער לאַגע אין די יודישע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַ־ציעס בכדי צו קאָנסאָלידירען און קאָאָרדינירען די אַר־בייט צווישען די אַלע יודישע ווירטשאַפטליכע אָר־גאַניזאַציעס, בכדי צו שאַפען א איינהייטליכע ווירט־שאַפטליכע רעפּרעזענטאַנץ, עס ווערט אויך בעט האַנדעלט דאָס פּראָבלעם פון קאַמף מיט'ן אַנטיסעמי־טיזם און ווירטשאַפטליכע באָיקאָט, ביים ביוראָ פון יודישען וו. ק. עקזיסטירט שוין א וויסענשאַפטליך סטאַטיסטיש ביוראָ וועלכע זאַמעלט מאַטעריאַל וועגען דער יודישער ווירטשאַפט אין לאָדז. דער קאָמיטעט פון י.וו.ק. שטעלט זיך פאַר איהר אויפגאַבע צו קאָ־אָרדינירען די יודישע סאָציאַלע הילפס ארבייט בכלל און דאָס גאַנצע געזעלשאַפטליכע ווירטשאַפטליכע לעבען בפרט, בכדי צו שאַפען א פאַראייניגטע רעפּ־רעזענטאַנץ פון לאָדזער יודענטום. אויסער דער „בונד“ און „אגודה“ זענען אַלע פּאַרטייען און אָרגאַ־ניזאַציעס פאָרטרעטען אין קאָמיטעט פאַר'ן יודישען וועלט קאָנגרעס. דער קאָמיטעט בעשטייט פון פאָל־גענדע ה״ה: פּראָפ. ד״ר א. טאַרטאַקאָווער. פּרעזיד־יום, מיטגלידער אדוו. י. ווייצמאַן, ל. לעווין, ראָטמאַן ד״ר עלענבערג, י. מ. ביאַלער, נ. וועגמייסטער, ד״ר ש. וויעוויאָנסקי, אדוו. א. סאַלניק, קאָמיטעט מיט־גלידער: אַנאַטאָל פרומקין, פּראָפ. י. יאַשונסקי, אליעזר שיין, ש. י. שווייג, פּראָפ. ל. ראָזענבערג, פּיאָטר כאַרי, י. טייטעלבוים, ד״ר ג. קרויש, מ. רעזניק. אין סעקרעטאַריאַט גרשון ליכטענשטיין און אריצי. דאָס לאָדזער ביוראָ שטעהט אויך אין א שטענ־דיגען קאָנטאַקט מיט די הויפּט ביוראָס פון דער עקזעקוטיווע פון יודישען וועלט קאָנגרעס אין פּאַ־ריז און אין גענף.

בער שנאַפּער איז לאָדז

אין לאָדז ווייַלט. איצט דער יונגער, זעהר בעגאַבטער פּאָעט און ליטעראַטור־קריטיקער בער שנאַפּער פון וואַרשא.

שנאַפּער האָט זיך קונה שם געווען אין די יודישע קינסטלער־קרייזען מיט זיין אָריגינעלען און טיף־עמאָציאָנעלען ליד און מיט זיינע אָביעק־טיווע ערנסט־אַדורכגעטראַכטע קריטישע אַרבייטען.

ער פערנעהמט א חשוב'ן אָרט אין די פאָ־דערשטע רייהען פון דער יונגסטער יודישער דיכ־טונג אין פּוילען.

אין שייכות מיט זיין בעזוך אין לאָדז וועלען בקרוב פאָרקומען 2 ליטעראַרישע אָוונדען גע־ווידמעט זיין שאַפען אין דער „קולטור־ליגע“ און אין „זשעטעקאַ“.

אָבסטרוקציע אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי“

נעכטען אין אָוונד, בעת דער פאָרשטעלונג פון „צירוליק וואַרשאַווסקי“ אין טעאַטער „ראָזמאַ־יטאָשטשי“ (איצט „טעאַטער פּאָלסקי“) האָבען גאַסען יונגען אַרונטערגעוואָרפען 3 שטינק־רעהרליך איבער'ן צושויער־זאַל.

באַלד האָט זיך אין זאַל פאַרשפּרייט אַ גועקעל־האַפטער ריח און צווישען עולם איז אויסגעבראָ־כען אַ מהומה.

מען האָט געמאַכט ליכטיג, אָפּגעראַמט די שטינקענדיגע פליסיגקייט און אין אַ בע־רוהיגער שטימונג איז די פאָרשטעלונג פאָרטגעזעצט גע־וואָרען.

דעם ערשטען קבלת פּנים האָט דער פילם „צירוליק וואַרשאַווסקי“ געהאַט אין דער ענדעקישער פּרעסע אין פּוילען, וואו די פאָרשטעלונג „די קאַריערע פון אַלפאַ־אָמעגא“ איז נישט צושטאַנד־געקומען, ווייל די ענדעקעס האָבען זי באָיקאָטירט, צוליב דעם, וואָס דער „צירוליק וואַרשאַווסקי“ איז א יודישער טעאַטער(?!) און די מחברים פון דער אַנגערופענער פאָרשטעלונג זענען טובים און הע־מאַר — „אויך ושידעס“...

א רענטיסטען קאַמער ווערט געגרינדעט אין לאָדז.

(א) אין לאָקאַל פון וואָיעוואָדען פעראיין (שיענקעוויטשאַ 3-5) איז פאָרגעקומען א פערזאַמ־לונג פון רענטיסטען וועגען דער געשאַפענער לאַגע צוליב די פערמעהרונג פון די צאָהן־טעכניקער.

אויף די פערזאַמלונג וואָס איז געפיהרט געווא־רען אונטער'ן פאָרזיץ פון דר. שקאָלסקי, זענען אויך אַנוועזענד געווען דער נאַטשעלניק פון דער געזונד היטס אָפּטיילונג דר. סאָלין, פאָרטרעטער פון דאָקטוירים פערבאַנד און פיל דאָקטוירים.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען א דענ־טיסטען קאַמער לויט'ן מוסטער פון די דאָקטוירים קאַמער

בעשטראָפט א בוי אונטערנעמער

(א) בשעתו האָבען מיר מיטגעטיילט וועגען א קאַטאַסטראָפע בעת וועלכער ס'האָט זיך איינגעבראָ־כען א רושטאָוואַניע אויפ'ן פאַבריק הויז פון דער פירמע קינדערמאַן (לאַנקאָווע 13) בעת דער קאַטאַס־טראָפע זענען צוויי ארבייטער שווער פערוואונדעט געוואָרען.

די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט אז שול־דיג איז די פירמע „געסטלער און פערענבאך“. וואָס האָט געפיהרט די בוי ארבייט. אין שייכות דערמיט איז דער לייטער פון דער פירמע געסטלער, צוגע־צויגען געוואָרען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכ־קייט

נעכטען איז געסטלער בעשטראָפט געוואָרען מיט 500 זל. אָדער אויסטוישען אויף ארעסט.

טעאַטער „פילהאַרמאָניע“
דזשעלנאַ 20. טעל. 213-84.
אומאָפּרופליך לעצטע 3 טעג!
מאָרגען פרייטאָג 9 אָוונט
שבת 4 נאָכמיטאָג 9 אָוונט
נחמה, קאַדיש, האַש.
געזעגענען זיך מיט'ן לאָדזשער עולם!
עס ווערט געגעבען צום ערשטען מאָל
די ציגיינער נאַכט...!
קאָסטיומירטע אָפּערעטע פון ציגיינער־לעבען אין 2 אַקטען מיט פּראָלאָג פון לילין.
מוזיק: רומשינסקי.
אַכטונג! זונטאָג, ד. 20־טען ד. ח. 9 אָוונט
אפשיידס־פאָרשטעלונג
מיט א איינהאַלטסרייכען פּראָגראַם.
וואָס??? לייענט זונטאָגדיגע פּרעסע וואָס???

ווינטער־קאָלאָניעס ביים „טאָז“

בעכטען 3 א זייגער נאָכמיטאָג איז פאָרגעקומען די צווייטע אונטערזוכונג פון קינדער, וועלכע האָ־בען זיך פערשריבען אויף דער ווינטער־קאָלאָניע פון „טאָז“.

די קאָלאָניע איז שוין אָרגאַניזירט, די צי־מערען זענען ווענטילירט, קאַנאַליזירט און גוט בעהייצט, די קאָלאָניע געפינט זיך אין געזונדען וואַלד פון יוישביאָווא־גורע און ווערט זיין אונטער א זאָרגפעלטיגער ערציהערישער און מעדיצינישע אויפזיכט.

ווייטערדיגע איינשרייבונגען בעהמט אָן די קאַנ־צעלאַריע פון „טאָז“, ציגעל־גאַס 14.

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פסיכאָ - אַנאַליז
רענטגען־בעשטראַהלונגען ביי הויט־קראַנקה.
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.
זונטאָג און חגאות פון 9—12.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציעל־ארצט פאַר מענער - שוועכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8–11 נאַכמ. און פון 6–8 אָוונד

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספּעציעל־ארצט פאַר מענער - שוועכע, ווענערישע און הויט־קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ 9. טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָוונט
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

1־טע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאַר כירורגיע פון ציינער, קיהן־באַקען און יאָסלעס
פון Dr. med.
Sadokierski
פּיעטריקאָווער 56, טעל. 129-77.
עמפּפאַנגס־שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 ביי טאָג.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעצ. פאַר הויט ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל־גאַס 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32
נעהמט אָן פון 8—10 פריה, 12—2 און 5—8 אָוו.
זונטאָג און חגאות פון 9—11 פריה.

חנוכה=טיי-אווענד אין „אהל שרה"

לכבוד דער לעצטער חנוכה נאכט איז פארגעקומען אין חשר ארבייטער היים און הכשרה קיבוץ „אהל שרה" קיליגסקי 50 אנ'אימפאזאנטער טיי אווענד, צו וועלכע עס זענען געקומען אנ'עולם חשובע לאדזער עסקנים.

דעם אווענד עפענט דער גרינדער פון „אהל שרה" רעדאקטאר פרידענזאן מיט א קורצע איינדרוקספולע רעדע וועגען דער בעדייטונג פון מוסד און פארבינדעט דאס מיט טרעפליכע מאמרים מעניני דיומא דער רעדנער ווייזט אן אויף דעם כסדר'דיגען שטייגען פונם דאזיגען מוסד, וועלכער איז איינציגע אין זיין מין אין גאנץ פוילען

דער פרעזעס פון פאטראנאט דר. י. שלאסער נעמט איבער דעם פארזיץ פון דעם אווענד און האלט דערביי א גייסטרייכע רעדע און שילדערט די אנגעשטרענגטע ארבייט פון פאטראנאט. דר. שלאסער קלאגט זיך אויף דעם קנאפען פערשטענדניש פון דער יודישער געזעלשאפט פאר דעם מוסד און רעאגירט אויך דערויף, וואס די לאדזער יודישע קהלה ווייזט ארוים ווייני, מיטהילף אין דער צייט ווען „אהל שרה" איז אנ'אינסטיטוציע פון דעם מין איינציג אין גאנצען לאנד.

דאזאר שוויאטלאווסקי בעגריסט די הגיגה אין נאמען פון דער קהילה או. זאגט צו זיך צו בעמיהען אז אינ'ם נייען בודזשעט פון דער קהילה זאל א געהעריגע סומע איינגעשטעלט ווערען פאר „אהל שרה". ה. שוויאטלאווסקי זאגט אז באמת האט נאר דאס יודישע לאדז קיין אהנונג נישט פונם גרויסען ווערק „אהל שרה' אלס אויסדרוק פון אנ ערקענונג איז ער מנדב 100 זל.

דער חזן גאלדוואסער צינדט חנוכה ליכט און זינגט שעהן „הנרות הללו".

דער מיטגליד פון פאטראנאט ראטמאן ה' יצחק לעווין האלט הערויף אנ'אינהאלטסרייכען רעפעראט און ווייזט אן אז אהל שרה איז נאר א קליינער „פך השמן" פון וועלכען ס'וועט זיך פערשפרייטען א סך ליכט אין דער יודישער וועלט.

ראדאגאשטשער רב הרב סילמאן האלט א קורצע אבער טיף איינדרוקספולע בעגריסונג און דערציילט דערביי ווי די מוסד גדולה לאזט זיך כסדר פון איהם אינפארמירען וועגען דעם הויכען רעליגיעזען ניווא אויף וועלכען עס שטעהט „אהל שרה"

נאך דעם ווי ס'רעדט נאך פרל. בירנבוים (קרא סע) האלטען זייערע ווייטערע בעגריסונגען: אדוו. רייכמאן, פרעזעס פ. לאנדענבערג, יחיאל דייטש, הרב אברהם אייזענבערג און י. ל. גערשט רעדט העב רעאיש.

דער בעריהמטער זינגער ה' מורין זינגט עטליכע קאמפאזיציעס.

צום סוף רעדט נאך דער בעל-הבית פון הויז ה' י. מ. זדונסקי, וועלכער שפענדעט 50 זל. און דר. שלאסער שליסט דעם אווענד מיט בעגייסטערטע ווערטער און אפעלירט צום יודישען לאדז צוצוהעלפען ווייטער צו ענטוויקלען און פערפאלקאמען דעם מוסד „אהל שרה".

חנוכה=פייערונג אין לעגיאן א. נ. פון בערעק יאסעלאוויטש

אין לעגיאן א. נ. פון בערעק יאסעל וויטש איז פארגעקומען א חנוכה-פייערונג פערבינדען מיט דער בעגריסונג פון 8 לעגיאן-מיטגלידער, וועלכע האבען געענדיגט דעם לאגער פאר מיליטערישער צוגרייטונג אין טשארנאטשין.

צו דער פייערונג איז געקומען די פערוואלטונג פון לעגיאן און זעהר א גרויסע צאהל מיטגלידער און איינגעלאדענע געסט.

דער פערוואלטונגס מיטגליד פון לעגיאן ה' משה עפשטיין האט אנגעצונדען חנוכה-ליכט און דערביי געהאלטען א לענגערע רעדע וועגען דער בעדייטונג פון חנוכה, דאן האבען נאך גערעדט דער פרעזעס פון לעגיאן קינסטלער ארטור שיק און קאמענדאנט צבי מיזלער.

צום סוף האבען זיך די מיטגלידער פון לעגיאן געוילט ביי די קלאנגען פון אנ'ערשטקלאסיגען ארקעסטער.

אינטערעסאנטע סטאטיסטישע מאטעריאלען

וועגען די יודען אין פוילען

דער ערשטער נומער פון עקאנאמיסטישען ביולעטין ארויסגעגעבען דורך דעם דעם עקאנאמיש-סטאטיסטישע ביורא ביי „צעקאבע" האט געפונען א שטארקען אפקלאנג, הן אין דער יודישער, הן אין דער פוילישער פרעסע. א רייה אנגעזעהענע זשורנאליסטען האבען אויפ'ן יסוד פון די דארט פעראפענטליכטע מאטעריאלען אנגעשריבען ארטיקלען, ווי זיי בעצייכענען די דאטען פון ביולעטין אלס רעוואלוציאנע. דער נומער ענטהאלט צוו. אנד. פאלגענדע אפהאנדלונגען; די פראפעסיאנעלע סטרוקטור פון דער יודישער בעפעלקערונג אין ווארשא. די צאהל יודישע האנדוועקער אין פוילען; די גרויס פון די אונטערנעמונגען אין האנדעל ביי יודען און נישט-יודען; יודישע סטודענטען אין די העכערע בילדונגס-אנשטאלטען אין פוילען אין די יאהרען 1930 — 1935; יודישע בעאמטע אין די שטאט-פערוואלטונגען; הויז-אויסגאבען פון יודישע ארבייטער-משפחות אין ווארשא.

דער צווייטער נומער פון עקאנאמיש-סטאטיסטישען ביולעטין ערשיינט די טעג.

2 גרויסע קאנצערטען

פון יאסעלי קאלאדני אין פילהארמאניע

פרייטאג דעם 25. דעצעמבער 9 ; ווי ד און שבת דעם 26. דעצעמבער 4 נ. טאג טרעט ארויס אין לאדזער פילהארמאניע מיט 2 גרויסע קאנצערטען, דער אויסגעצייכנטער יודישער ארטיסט-הומאריסט

יאסעלע קאלאדני

יאסעל קאלאדני מיט זיינע כאראקטעריסטישע לידער, לידלעך-פאראדיעס, הומאריסטישע סצענעס און סאלאנמעסיגע יודישער לידער.

קאלאדני איז דער ארטיס וואס פערשטעהט מיט טאלאנט און גראציע לעבעדיג אויסצומאלען פאר די אויגען פון צושויער זיינע פערשידענארטיגע בילדלעך און געשטאלטען.

בעזונדערס גוט איז קאלאדני אין דעם כאראקטער-קאמישען טייל פון פראגראם, דא ליגט זיין כוח, קאלאדני זינגט און איט-עפרעטירט זיינע לידער זעהר הארציג און אויסדרוקספול און ס'פערלירט זיך נישט קיין איין ניואנס.

די 2 קאנצערטען פון יאסעלע קאלאדני האבען ארויסגערופען גרויס אינטערעס.

ארעסט

ס'איז ארעסטירט געווארען דער האנדוועדקער-טוער ל. ק., וועלכען מען איז חושד, אז ער האט געהאלפען ביים אויסארבייטען האנדוועקער-קארטען פאר פראווינצער האנדוועקער.

ראדיא - פראגראם

דאנערשטאג. ד. 17-טען דעצעמבער.

6.33 — גימנאסטיק. 6.50 — מוזיק. (פליטען) 7.15 — ידיעות. 7.35 — מוזיק פליטען). 8 — אווידיציע פאר שולען. 11.30 — פריהמארגען פאר שול יוגענד פון די ווארשאווער פילהארמאניע. 11.57 — צייט סיגנאל. 12.03 — קאנצערט. 12.40 — ידיעות. 12.50 — קאנצערט זשיטשען. 12.57 — לאדזער בערזע. 3 — ווירטשאפטליכע ידיעות. 3.15 רעקלאמע קאנצערט. 4 — פליטען. 4.10 — שמועס. 4.20 שמועס פאר עלטערע קינדער. 4.35 — פליטען. 5 — שמועס. 5.15 קאנצערט. 5.50 — רעפעראט. 6 — אקטועלער שמועס. 6.10 — שכיי קאמניקאט (פון קראקע). 6.12 — ספארט. 6.20 — קאנצערט. 6.50 — אקטועלער שמועס. 7 — לייכטע מוזיק. 7.45 — סאליסטען קאנצערט. 8.25 — פעליעטאן. 8.40 — ידיעות. 8.50 — אקטועלער שמועס. 9 — „בענק און פוילישע מעלאדיעס". 9.30 — פוילישע קאמפאזיציעס. 10.40 — טאנץ מוזיק.

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג (קאמוניקאטען)

דער היינטיגער קאנצערט פון יעשי טשאפליצקי און פאוועל פראקאפיעני אין פילהארמאניע

היינט האלב 9 אווענד קומט פאר אין פילהארמאניע דער גרויסער קאנצערט פון די בעריהמטע זינגער יעשי טשאפליצקי און פאוועל פראקאפיעני.

טשאפליצקי איז דער ערשטער באריטאן אין פוילען. פראקאפיען איז א זינגער מיט א וועלט-נאמען און איז בעקאנט פון זיין ארויסטריט אין וואוועל צוזאמען מיט גרעסטען וועלט-טענאר יאן קיעפורא.

דער דאזיגער איינציגער קאנצערט וועט זיין די סענסאציע פון היי-יאהריגען קאנצערט-סעזאן.

ביים פארטעפיאן בעגליים לודוויק אורשטיין. אומזיסט וואו ס'מרעסען ארוים טשאפליצקי און פראקאפיען איז דער קאנצערט דאס געשפרעך פון טאג.

לעצטע אומאפראפליכע פרעמיערע אין פילהארמאניע

די טרופע מיט נחמה, קאדיש, כאש, גיבען שוין די אומאפראפליכע לעצטע געזעגנונגס פרעמיערע צום שלוס פון טעאטער-סעזאן, פארן אפפאהרען פון לאדז.

די טרופע האט זיך זעהר בעליבט געמאכט אין משך פון די דריי חדשים וואס זי שפילט דא און די אקטיארען האבען זעהר גרויסען ערפאלג ביים עולם. אבער ווי גע-זאגט, ענדיגט זיך דער טעאטער סעזאן און די טרופע פערלאזט שוין לאדז.

עס ווערט צום געזעגענען זיך געגעבען צום ערשטען מאל אין לאדז, די הערליך קאמעדיע-אפערעטע פון ציגיינער-לעבען „די צווייטע נאכט" פון ליליען אין 9 אקטען מיט פראלאג. די אפערעטע איז זעהר רייך אין מוזיק. געזאנג, טענץ און הערליכע אויסשטאטונג.

„די צוויבער-נאכט" ווערט געשפילט: פרייטאג 9 אין אווענד. זונטאג 4 נאכמ. זונטאג 9 אווענד. עס ווערט צוגעגרייט א ספעציעלער אפיזאדן-פראגראם.

לודוויג סלסקי אין שטאטישען טעאטער

היינט דאנערשטאג 8.30 אווענד אויך זונטאג 4 נאכמ די לעצטע פארשטעלונגען פון „פרידריך דער גרויסער" מיט דעם בעריהמטען גאסטראליאר לודוויק סאלסקי.

מארגען פרייטאג מאליערס פרעכטיגע קאמעדיע „דער קארגער" מיט סאלסקין אין דער ראלע פון הארפאגאן רעזשי פון „קארגען" פון לודוויק סאלסקי, דעקאראציע פון באל. קודעווישש.

„Wiem, znam, rozumiem
Mam radioodbiornik"

CLOWENCE BROWN פון ריהרט, בעצויבערט און פערכישופט דאס פילם-מייסטערווערק פון היינט און פאלגענדע טעג !

די וועלט איז פערכאפט די הערליכע סרעאציע

„שטורמישע יוגענד"

Alicja Mac Mahon, Cecrli Parker, Wallace Beery, Lionell Barrymore

אויסערן פראגראם: כראניק און אקטואליטעטען פון לעבן. —

אין נעכסטען פראגראם: דאס מייסטערווערק פון Fritz Lang „FURIA" („כ'ביין אומשולדיג")

קלאנג-קינא CAPITOL זאוואדזקא 16

קליינע אנאנסען

1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

ראקאלען

צו פערמיטען פון 1. קוויעטניא 5 צימער מיט אלע בעקוועהמליכקייטען זונען-זייט, 1. שטאק, זאוואדזקא 16a אינפארמאציעס ביים ווירט.

אצימער מיט א קיך

קארידאר, אוביקאציע, באלקאן, 2. שטאק פולע איינריכטונג, גוטע לופט (א גוטער) שטנדעל אין הויף), 40 זל. א הויז א פארמאלק פון זאמארט אפצוגעבען. אלעע 1-טער מאי 96, וו. 10.

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעוואוסטער קאליגראף י. בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך יודיש אויסגעלערנט שרייבען א גוטען יודישען בריף אין 15 לעקציעס אפילו דער, וואס קאן גארנישט שרייבען. די עלטער שפילט נישט קיין ראלע. די פרייזען—צוגענגליך. אלעע 1-טער מאי 4, ביי ליפשיץ.

Dr. med. LEON FAMILIER

אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען

6. שערפליעז 37 בענעדיקטא

נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

פרייע פאסטענס

ס'ווערט געברויכט קוואליפיצירטע מענער-שניידער-ארבייטער. צו ווענדען זיך טראגוטא 8, ג'ימאר.

פערשידענעס

א רעליגיעזער יונגערמאן, פראקטיצירטער בוכהאלטער, בעזיצט פוילישע שפראך, זוכט א פאסטען אדער אויף שטונדען בוכפיהרונג. — ערקונדיגען זיך: קאמיענא 7, וו. 10, פראנט, 2. שטאק.

BUCHALTER-PODATKOWIEC na stanowisku zaprowadza i prowadzi księgi handlowe w większych i mniejszych przedsiębiorstwach. Sporządza bilanse. Organizuje również księgowość przebitkową. Za uznanie ksiąg gwarantuje kaucją. Opłata przystępna. LEON KRELL, Piotrk. 79, m. 40, tel. 145-64.

אין פערלויף פון 3 מאנאטען לערן איך די העברעאישע שפראך אין ווארט און אין שריפט מיט אלע כללים ודקדוקים, אויך מסטיר מיט א דרשה צו א בעל מצוה. פרייז צוגענגליך. מיין אדרעס: גדאנסקא 24, לעהרער א. איטקין.

בעקומען אויסצייכנונגען און א גאלדענעם מעדאל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון אייראפא און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

פארקויפט אין אלע אפטייקען, אפטייק-סקלאדן און פארפומעריעס.

Fabr. Chem. Kosm. „Pharmachemja", Bydgoszcz.

Dr. med. E. WAJNBERGOWA
אינערע-קראנקהייטען
Dr. med. M. WAJNBERG
נערווען-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף LEGJONÓW 3 (Zielona) tel. 172-20.

וויכטיג פאר ברוך=קראנקע

(רופטורען) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען-ביין (הויקערס). פאראליזשען, בייך-שווינדזוכט, פלאטפיס און פערשידענע אנדערע פערקריפלונגען-ליידענדע.

פאר פערשידענע ארט רופטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-באנדאזשען לויט מיין מעטאדע היילן און בעזייטיגען ראדיקאל יעדן איינציגן ברוך.

ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע לייב-הייל-באנדאזשען.

פאר הויקערס ספעציעלע גארסעטען און גלייכהאלטערס.

געגען ביין-שווינדזוכט ספעציעלע ארטאפעדישע אפאראטען פון אלע סיסטעמען.

געגען שמערצענדע פלאטפיס ספעציעלע ארטאפעדישע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען.

געגען קרומע אדערן ספעציעלע גומי שטרימפ לויט מאס.

קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלע הייל=ארטאפעדישע אנשטאלט ספעצ. ארטאפעד

א. פעטריקעוויטש, לאדז

9 פיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אלגינסקא)

אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען. טויזענטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזען ווערען

Ze wydawnictwo „Najer Folksblat". spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Czcionkami i druk. Rotac. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman